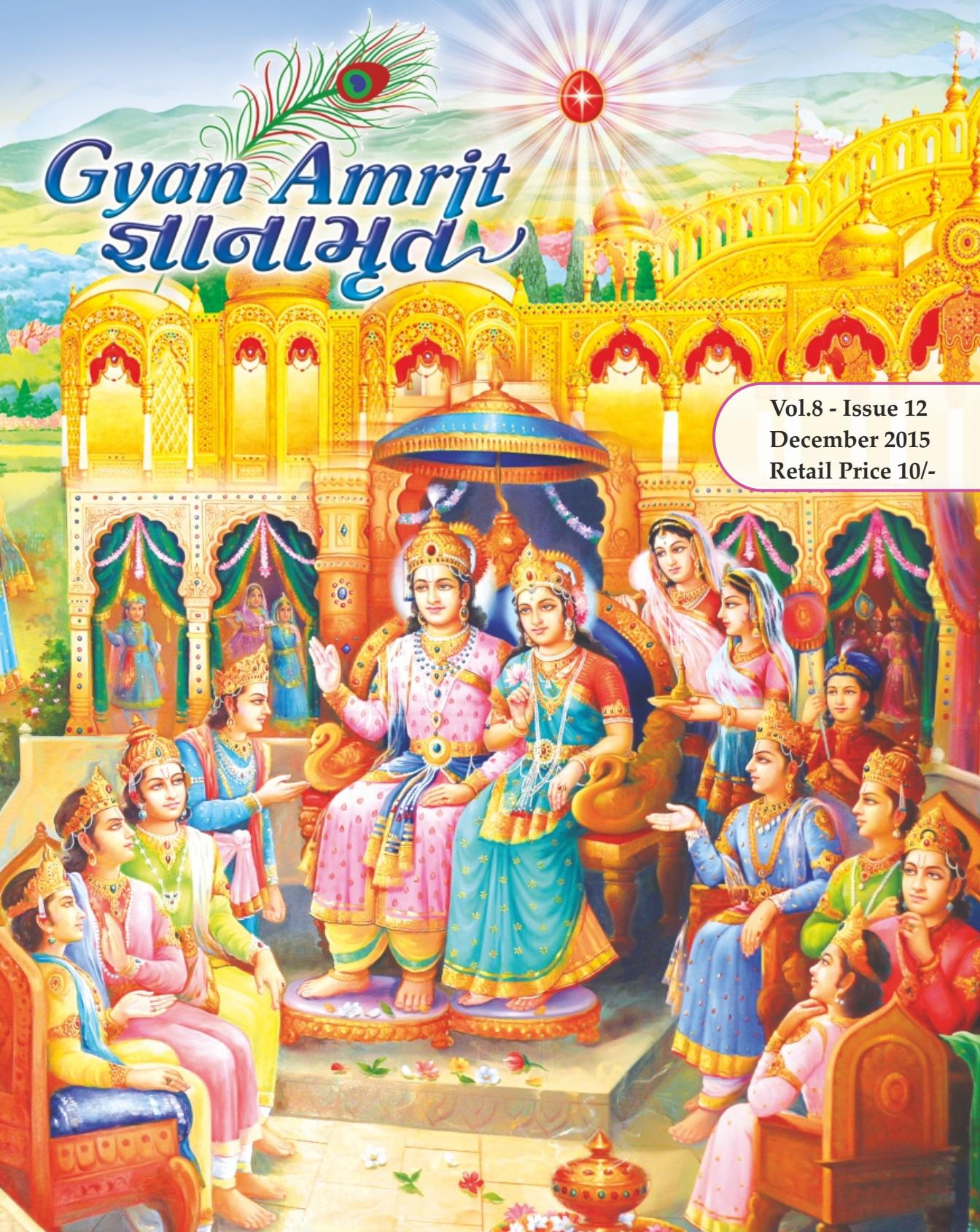

Gyan Amrit

ਗਿਆਨ ਅਮਰਿਤ

Vol.8 - Issue 12
December 2015
Retail Price 10/-

વ्यारामां ‘દશોરા ઉજવણી કાર્યક્રમ’માં ખ.કુ. અચાનકાબેન, કલેક્ટર બી.એલ. પટણી IAS, JB & SA હાઈસ્ક્વુલના આચાર્ય અજયભાઈ શાહ તથા ખ.કુ. ગીતાબેન.

સુરત મજુરાગોટ ખાતે ‘ચૈતન્ય દેવીઓની ગ્રંથી’ના ઉદ્ઘાટન બાદ ગ્રાન્ડ ભગવતી હોટલના ડાયરેક્ટર દેવાનંદભાઈ, કોરપોરેટર અશોકભાઈ સાથે ખ.કુ. સોનલબેન, ખ.કુ. અવનીબેન.

અમદેલી ખાતે દેવીઓની ગ્રંથીમાં નગરપાલિકાના પ્રમુખ જગદીશભાઈ, Ex. MLA બ્રાતા વાલજુભાઈ, PSI ગાઠવીભાઈ, ખ.કુ. ગીતાબેન.

સુરેણ્ણનગર ખાતે ‘દશોરા મહોત્સવ’માં નગરપાલિકાના પ્રમુખ શિલાબા જાલા, વિહિપ તથા RSSના કાર્યકર્તાઓ સાથે ખ.કુ. હર્ષાબેન.

રાજકોટ અવધાપુરીમાં બંગાળી પરિવાર દ્વારા આયોજિત ‘દુર્ગાપૂર્ણ’ના કાર્યક્રમમાં મેયર રક્ષાબેન, કોરપોરેટર મૂકેશભાઈ, ખ.કુ. રેખાબેન.

મુંબઈ બોરીવલીમાં ‘જીવનની લયમાં સદ્ભાવના’ કાર્યક્રમમાં ભ્રગીક કાયરેક્ટર્સ સુરેન્દ્ર બચ્ચન, અધ્યુ મલિક, રામશંકર, ખ.કુ. દિવ્યાબેન.

કેશોડમાં ‘સ્વચ્છ ભારત અભિયાન’ અંતગાર્ત નગરની સફાઈ કરતાં ખ્રાણવટ્ટો સાથે નગરપાલિકાના પ્રમુખ જીવીબેન, ખ.કુ. રંપાબેન.

ગોડલમાં ‘ગાંધી એકત્તા યાત્રા’ને ઝંડી આપતાં નિવૃત્ત આર્મી મંડળના પ્રમુખ પ્રકાશભાઈ કકરાર, ખ.કુ. ભાનુબેન તથા બ્રહ્માવટ્ટો.

Gyan Amrit

શાન્દુરામૃત

વર્ષ ૮

ડિસેમ્બર-૨૦૧૫

અંક : ૧૨

પ્રજાપિતા બ્રહ્માકુમારી ઈશ્વરીય વિશ્વ વિદ્યાલયનું મુખ્યપત્ર

અગ્રૂત્સૂચિ

● અનુમાન	તંત્રી સ્થાનેથી ...	04
● ‘જ્ઞાનામૃત’ માસિક આભાર અને અપેક્ષા		07
● પ્રસંગીતાના પથ પર	બ્ર. કુ. શિવાનીબેન	08
● કર્માની ગુણ ગતિ	બી. કે. સૂર્ય	10
● ઉદ્દી કલા - શ્રેષ્ઠ વરદાન	બી. કે. આત્મપ્રકાશ	14
● ચુવા શોગ શિવ !	બ્ર. કુ.. વિવેકાનંદ	17
● ગુરુ - ગૌરવ	બ્ર. કુ. ચંદ્રવદન	19
● કુમાર-કુમારી બચાવો અભિયાન	બ્ર. કુ. દેવેન્દ્ર	22
● મૃત્યુના આધારે જીવનનો પરિયય	બ્ર. કુ. અધિ	23
● નવભાવનાઓની જગૃતિ	બ્ર. કુ. ગોપાલભાઈ	24
● મુરલી મધુર	બ્ર. કુ. ઉરેશભાઈ	25
● જીવનની સાર્થકતા	બી. કે. દીપિકા	26
● પ્રસંગીતા - જીવનનો શાણગાર	બ્ર. કુ. રામલખન	28
● પ્રિદિલ	ડૉ. કુમારપાળ	31
● જીવન ઉત્થાન માટે પ્રેરણાદારી		33

લવાજમના દર

ભારતમાં

વાર્ષિક લવાજમ	રૂ.	૧૦૦.૦૦
આજુવન સભ્ય	રૂ.	૨૦૦૦.૦૦
ઇંટક નકલ	રૂ.	૧૦.૦૦

વિદેશમાં

એરમેઇલ વાર્ષિક	રૂ.	૧૦૦૦.૦૦
આજુવન સભ્ય	રૂ.	૧૦૦૦૦.૦૦

કૃતિઓ તથા સેવા સમાચાર

મોકલવાનું સરનામું

બ્ર. કુ. ડૉ. કાલિદાસ પ્રજાપતિ

તંત્રી : જ્ઞાનામૃત

જી-૨, ૨૨, શિવમ એપાર્ટમેન્ટ,

નવા વાડજ, અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૧૩.

Phone : 079 - 27621551

મુદ્રક : રાજ્યોગિની સરલાદીટી

પ્રકાશક : બ્રહ્માકુમારી ઉષાબેન

સ્થાનિક સેવાકેન્દ્ર

આવશ્યક નોંધ

લવાજમની રકમનો ડ્રાફ્ટ નીચેના નામે લખશો.

પ્રજાપિતા બ્રહ્માકુમારી ઈશ્વરીય વિશ્વ વિદ્યાલય (ગુજરાતી જ્ઞાનામૃત)

લવાજમ મોકલવાનું, સરનામું બદલાયાની જાણ કરવાનું તથા પૂછપરછનું સરનામું નીચે મુજબ છે.

ગુજરાત ઝોન મુખ્યાલય :

બ્રહ્માકુમારીઝ, સુખશાંતિ ભવન, ગામડીવાળા ડેરી સામે,
ભુવાભાઈ પાર્ક રોડ, કાંકરિયા, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૨૨.

Phone : 079 - 25324160, 25324460, 25324660

પ્રકાશન સ્થળ :

રાજ્યોગ ભવન, ૧, ચતુર્ભુજ કોલોની,
ગોરધનવાડીનો ટેકરો, કાંકરિયા, અમદાવાદ-૨૮.

Phone : 079 - 25431676

તંત્રી સ્થાનેથી

અનુમાન

માનવ બુદ્ધિશાળી પ્રાણી છે. સામાજિક પ્રાણી છે. માનવનું મન ચંચળ છે. સમય, સંભોગો, વાતાવરણ, પરિસ્થિતિ, સંગનો એના ઉપર વિશેષ પ્રભાવ પડે છે. તદ્દાનુસાર તેનાં વ્યવહાર, વર્તન થાય છે.

જ્ઞાનમાર્ગમાં વિકારો ઉપર વિજ્ય મેળવીને જીવનને દિવ્યગુણોનો ગુલદસ્તો બનાવવાનું છે. પુરુષાર્થમાં સ્થૂળ વિકારો ઉપર આધિપત્ય સ્થપાતું જાય છે. જીવનમાં દિવ્યતા આવતી જાય છે. આમ છતાં સૂક્ષ્મ વિકારોની માયાજાળ ઘણી મોટી છે. અનેક વર્ષોથી રાજ્યોગના પથ પર સાધના કરવા છતાં આત્મામાં સૂક્ષ્મ વિકારોનો પ્રભાવ વ્યવહાર, વર્તનમાં દૃશ્યમાન થાય છે. જે વિચારોનાં વમળો સર્જ છે. જેમાંથી સૂક્ષ્મ વિકાર અનુમાન વિશે વિચારીએ. અનુમાનના પર્યાયવાચી શબ્દો છે અટકળ, આશારે, કચાસ, અંદાજ, ગણતરી, શુમાર, સુમાર, રખ. આ શબ્દોમાં કચાંચ ચકાસણી, ચોકસાઈ, દફતાનો ભાવ જોવા મળતો નથી. માત્ર કલ્પનાવિહાર જ તેનો પ્રાણ છે. જે વાસ્તવિકતાથી દૂર છે.

અનુમાન એક પ્રકારની પરચિંતનની પ્રવૃત્તિ છે. માનવમાં જ્યાં સુધી માન, સંભાન, પદ, પ્રતિષ્ઠા અને કીર્તિની કામના છે. ત્યાં સુધી એનું અસ્તિત્વ રહેવાનું છે. અનુમાન કરવા પાછળ કોઈને કોઈ અપેક્ષા, ઈચ્છા હું અને મારાપણું છે. જે બીજાઓ સાથે તુલના હર્દીફાઈ, ધૂણા આદિ ભાવોને જન્મ આપે છે.

માનવમાં છૂપો દ્રેષ્ભાવ પણ અનુમાનને પોષણ આપે છે. જેઓ પોતાના પુરુષાર્થમાં મળન રહે છે. સતત પ્રવૃત્તિમાં વ્યસ્ત રહે છે એમની પાસે

અનુમાનની બીમારી આવી શકતી નથી પણ જેને પુરુષાર્થ કરતાં પરચિંતનમાં વિશેષ રસ છે તે આ સંસ્કારને છોડી શકતા નથી.

માનવના સંબંધો વિશે અનુમાન કરાય છે. વાસ્તવિક નિરીક્ષણ, પરીક્ષણ વગર સાંભળેલી, સંભળાયેલી વાતોને આધારે અનુમાન કરવું વ્યર્થ છે. કચારેક કાલ્પનિક અનુમાનોનો વિસ્તાર અનેક આત્માઓનું અકલ્યાણ કરે છે.

સેવાસાથી, નિમિત્ત આત્મા, ઉચ્ચ પદ ઉપર બિરાજેલ આત્માઓ, જવાબદારીવાળી સેવાઓ સંભાળતા આત્માઓ પણ અનુમાનના શિકાર બને છે. કદાચ કોઈ પરિસ્થિતિ, વાતાવરણ કે સંભોગોને આધારે કોઈની ભૂલ થઈ હોય, તો કાયમ તે ભૂલો જ કરશે તેવું અનુમાન કરવું નિરર્થક છે.

જ્યારે કપડાં સીવડાવવા જર્દારે છીએ ત્યારે દરજુ દરેક વખતે નવું માપ લે છે. પણ આપણે જૂના અનુભવોની છાપમાંથી મુક્ત થઈ શકતા નથી. સત્સંગમાં ચાલનાર વ્યક્તિ પરિવર્તનશીલ હોય છે. વ્યક્તિના સ્વભાવ, સંસ્કારમાં નિરંતર પરિવર્તન થતું હોય છે. વિકાસ થતો હોય છે. આપણે તો વાલ્મીકિના જીવનને બિરદાવવાને બદલે વાલિયાના જીવન વિશે વધારે ચિંતન કરીએ છીએ.

સંસારનાટકમાં દરેક વ્યક્તિ પોતાના પુરુષાર્થથી, વિશેષતાઓ અને યોગ્યતાઓથી, કલા કારીગરી અને આવડતથી ઉચ્ચ પદ પહોંચે છે. તેમાં લાગવગ કે અન્ય માપદંડો હોતા નથી. આમ છતાં આપણે અહુંભાવ, દ્રેષ્ભાવથી અનુમાનોના વમળમાં ધૂમરીઓ ખાઈએ છીએ.

લોકિક સંબંધીઓ, પરિચિતો, બ્રહ્માવત્સો, સેવાકેન્દ્ર, નિમિત આત્માઓ વિશે આર્થિક બાબતો વિશે અનુમાનો કરવાં, તેમની ગ્લાનિ કરવી, કપોલકટિયેત વાતો કરવી તે પણ ગંદી બીમારી છે. જ્જ તો કેસનાં તમામ પાસાંઓના ગણન પરીક્ષણ પછી જ્જમેન્ટ આપે છે. પણ અનુમાનની બીમારીના દર્દીઓ તો કોઈપણ જાતની ચકાસણી પરીક્ષણ, અવલોકન કે ચથાર્થી ચકાસ્યા વિના મનઘડંત અનુમાનો કરતા હોય છે.

કોઈના સ્વાસ્થ્ય વિશે ડોક્ટરોના ચિપોર્ટોની ચકાસણી વિના, કાયદેસરના બુલેટીન વિના અનુમાનો લગાવવાં તે પણ માનસિક બીમારી છે. કોઈપણ લોકિક, આધ્યાત્મિક કે અન્ય ઉચ્ચપદે બિરાજેલ વ્યક્તિનો પ્રભાવ ધણા મોટા સમુદાય ઉપર પડે છે. તેમના વિશેનાં અનુમાનો નિરર્થક છે, નિંદ્ય છે. ડો. એ.પી.જે. અણુલ કલામ વિશે ટીવી ચેનલે બફાટ કર્યા પછી ધણા દિવસો પછી ડો. કલામે શરીર છોડ્યું હતું. આવી અન્ય ઘટનાઓ પણ છે.

ક્યારેક કોઈની પ્રગતિ, વિકાસ, સિદ્ધિઓ સહન ન કરી શકનાર આત્મા પણ અનુમાનની બીમારીથી પીડાય છે. જુઓને પછી શું થાય છે? કેવું પરિણામ આવે છે? વગેરે વિદ્યાનો તેજોદેખની બીમારીમાંથી પ્રગટે છે. જે અનુમાનને હવા આપે છે. પોતાનું ધાર્યું ન થાય ત્યારે વ્યર્થ સંકલ્પોનાં જીવાણું ફેલાવીને તેજોદેખી માનવો વાતાવરણને કલુષિત બનાવે છે. પરિણામે આવા આત્માઓ સંતુષ્ટ, પ્રસંગ રહી શકતા નથી.

ભિન્ન પ્રકારનાં અનુમાનોનો વિસ્તાર ધણો મોટો છે. તેના વિશે વધુ વિચારવું એ પણ પાણી વલોવવાની પ્રક્રિયા છે. આપણે સંગમયુગના મહામૂલા સમયનું મૂલ્ય આંકીએ. સંગમની એક એક પળ આધ્યાત્મિક ઊર્ધ્વગમન માટે છે. થોડા

સમયમાં આપણે ફરિસ્તા, કર્મતીત બનવાનું છે. માટે સૂક્ષ્મવિકારોને જવાલાસ્વરૂપ યોગથી ભરમ કરવાની આ વેળા છે.

બાબાએ સાકાર અને અવ્યક્તવાણીઓના અદ્ભુત, અવર્ણનીય ખલાનાઓ આચ્યા છે. જેનાથી સર્વસિદ્ધિઓ, વરદાનો, દિવ્યગુણો સાકાર કરવા સરળ બને છે. ચથાર્થ જ્ઞાની હેઠાં જ્ઞાનરણોથી જ ખેલે છે. એજ એના જીવનનો શ્વાસ, ધબજાર છે.

અંતકાળમાં મધુવન શીશમહેલ બનશે. ત્યારે સાધકની અવસ્થા છુપી રહી શકશે નહીં. તેની ત્યારે પ્રત્યક્ષતા થશે. હવે તો દિવ્યમૂર્તિને ટચીંગ કરવાની વેળા છે. દિવ્યગુણોથી સ્વયંને સંપદ્ધ બનાવવાની આ વેળા છે.

બાબાએ કહ્યું છે તેમ યોગીએ માત્ર એક પરમાત્માના બળ અને ભરોસા ઉપર ટકવાનું છે. ફોલો ફાધર કરવાનું છે. બાબા મમાને આદર્શ બનાવીને પુરુષાર્થ કરવાનો છે. આમ છતાં માયાની ભૂલભૂલામણીમાં ફસાઈ જઈને દેહધારીઓને આદ્યાર બનાવીને ચાલનાર સાધકો પોતાની અવસ્થાને નબળી, શક્તિહીન બનાવે છે. તેનાં વ્યર્થ જીવાણુઓ એટલાં વધી જાય છે કે આત્મા ઊંચા પહાડની અવસ્થામાંથી પતનની ખાઈમાં પડે છે.

અનુમાનની બીમારીથી મુક્ત થવા શિવબાબાનાં મહાવાક્યો યાદ રાખીએ.

શિવભગવાનુવાચ

મીઠાં મીઠાં બાળકો, પોતાની અવસ્થાને એકરસ બનાવવા માટે કદી પણ સાંભળેલી - સંભળાવેલી વાતો પર વિશ્વાસ મૂકશો નહીં. તમે એક પરમપિતા પરમાત્માનું જ સાંભળો. નકામી વાતોથી દૂર થઈ જાઓ. તમારે કદી કોઈની નિંદા કરવાની નથી. કારણ કે આ અનાદિ દ્રામા

(સૂચિનાટક)માં દરેક આત્મા પોતાનો એકચુરેટ (નિશ્ચિત) પાર્ટ ભજવી રહ્યો છે. આ ડ્રામાનું દરેક દૃશ્ય બાળકોને ઘણું જ પસંદ આવવું જોઈએ. કારણ કે આ ડ્રામા સ્વયં રચયિતા બાપને ઘણો પસંદ છે. આ દુઃખ-સુખ, હાર-જીતનું ઘણું સુંદર નાટક બનેલું છે. એમાં દરેક એકટર (અભિનેતા) પોતાનો વિશેષ પાર્ટ ભજવી રહ્યો છે. એટલે ડ્રામાનું દરેક દૃશ્ય જોઈને સદા હર્ષિત રહે. તમે આ કલ્યાણકારી ડ્રામામાં કોઈને દોષિત બનાવી શકો નહીં. કારણ કે જે કંઈ વીતી ચૂક્યું છે તે જ થશે. જે

બનેલું છે, બનાવેલું છે તે થઈ રહ્યું છે. એટલે કોઈને પણ દોષ આપી શકતા નથી. આ ડ્રામાનું ઘણું સુંદર ભાવિ બનેલું છે. જે બાળકો સાક્ષીદ્દા બનીને ડ્રામામાં દરેકના પાર્ટને જોઈ રહ્યા છે, એમની સ્થિતિ મધ્ય સમાન મીઠી બની જાય છે. તેઓ સદા એકરસ, અચલ, અડોલ રહે છે. સારું.

(તા. ૧૮-૦૧-૧૯૯૫)

॥ ઊં શાંતિ॥

- બ્ર. કુ. કાલિદાસ

(પેજ નં. ૩૨નું અનુસંધાન)

‘આપ શા માટે આટલા બધા ઠંડા પાણીમાં ઊતરી રહ્યા છો ? મારે તો મારા શેઠના ગુસ્સાના ભયથી આવી કારમી ઠંડીમાંચ નદીએ પાણી ભરવા આવવું પડે છે. પણ આપ કયા ભયને કારણે પાણીમાં ઊતરી રહ્યા છો ?’

બાહ્યણે કહ્યું, ‘હે દાસીપુન્ની ! શું તું એ વાત નથી જાણતી કે હું પાપકર્મથી છૂટવા માટે દરરોજ નદીકિનારે સ્નાન કરવા આવું છું ? ગમે તેવી કાતિલ ઠંડી હોય કે પછી ગમે તેટલો મુશળધાર વરસાદ વરસતો હોય તેમ છતાં હું નિયમિત રીતે મારાં પાપકર્મથી છૂટવા સ્નાન કરવા આવું છું. તને ખબર હોવી જોઈએ કે સ્નાન કરવાથી પાપ દોવાચ છે અને પુણ્ય પ્રાપ્ત થાય છે.’

દાસીપુન્ની પૂર્ણિમાએ વિચિત્ર પ્રશ્ન કર્યો, ‘તમે સંદેશામાં સ્નાન કરો છો તેથી પાપ દોવાઈ જાય છે, પણ તે જ રીતે તમારું પુણ્ય તો દોવાતું નહિં હોય ને ? સારું સ્નાન એ તો આંતરસ્નાન છે. બાહ્યસ્નાનથી શું વળે ?’

બાહ્યણે કહ્યું, ‘તને કચાંથી સ્નાનનો ખ્યાલ હોય ? આવા સ્નાનથી તો પાપકર્મ દોવાચ.’

દાસીપુન્ની પૂર્ણિમા બોલી, ‘વાહ ! તમે ય

ખરા ! પાપકર્મ કરીને તેને દોવા જવું, એના કરતાં પાપકર્મો કરવાં જ નહિં એ પાચાની વાતનો વિચાર કેમ કરતા નથી ? જો પાપકર્મો થાય જ નહિં તો પછી એને દોવા જવાનો સવાલ જ ન રહે ને ?’

દાસીપુન્ની પૂર્ણિમાની વાતમાંથી બ્રાહ્મણને એક નવી દૃષ્ટિ મળી ગઈ. એને સમજારું કે જીવનની જગૃતિ જરૂરી છે.

બાહ્ય ક્રિયાથી કશું નહિં વળે. ખરી જરૂર તો આંતર પરિવર્તનની છે. શરીર પરનો મેલ દૂર કરવાથી કશું નહિં વળે. મનનો મેલ અને હૃદયના વિકાર કાઢવાની જરૂર છે. શુદ્ધ હૃદય કે પવિત્ર જીવન હોય, તો પછી આવા બાહ્ય સ્નાનની જરૂર શી ?

જો વ્યક્તિ જગૃત છશે તો પાપકર્મ થશે જ નહીં. પછી પાપો દોવાનો સવાલ કચાંથી પેદા થાય ?

॥ ઓમશાંતિ ॥

‘જ્ઞાનામૃત’ માસિક આભાર અને અપેક્ષા

૧૯૭૨થી નિયમિત રીતે પ્રકાશિત થતી ‘જ્ઞાનામૃત’ પત્રિકાનું આ સરળંગ જરૂરી વર્ષમાં પૂર્વું થઈ, જાન્યુઆરી ૨૦૧૬માં જરૂરી વર્ષમાં પ્રવેશ કરશે. નવા રજિસ્ટ્રેશન મુજબ નવમું વર્ષ શરી થશે.

જાન્યુઆરી, ૨૦૧૪થી ‘જ્ઞાનામૃત’ માસિક પત્રિકા તરીકે પ્રસિદ્ધ પામ્યું. તેને બે વર્ષ પૂરાં થશે. બાબાની, ઈશ્વરીય પરિવારની અને શુભેચ્છકોની મદદને કારણે ‘જ્ઞાનામૃત’ નિયમિત રીતે પ્રકાશિત કરી શકાયું તે માટે સૌને અભિનંદન. સૌનો હાર્દિક આભાર.

‘જ્ઞાનામૃત’ના રાજ્યોગ વિશેષાંક તથા દર મહિને પ્રસિદ્ધ થતા અંકોને બિરદાવતા ફોન ભિજી બિનાર સ્થળોએથી મળ્યા છે. જે અમારા ઉમંગ ઉત્સાહમાં વૃદ્ધિ કરે છે.

‘જ્ઞાનામૃત’ની વિકાસ ચાપ્રામાં લેખકોએ પણ અમૂલ્ય ફાળો આવ્યો છે. વર્ષ દરમિયાન સહયોગ આપનાર લેખકોનો અમે હાર્દિક આભાર માનીએ છીએ.

‘જ્ઞાનામૃત’ના ગ્રાહકો નોંધવામાં સહયોગી બનનાર ઈશ્વરીય પરિવારના સભ્યો, શુભેચ્છકોનો પણ હાર્દિક આભાર માનીએ છીએ. નવા વર્ષમાં આપ સૌનો ઉખાભર્યો સહયોગ મળશે એવી અપેક્ષા છે.

અમારા કાર્યમાં બાબા અને આદરણીય સરલાદીદી, બ્ર.કુ. નેહાબેન અને કમિટી મેમ્બર્સનો સહયોગ મળ્યો છે. જ્ઞાનામૃતનાં ટાઈટલ, ફોટાઓનાં પેજ સુખશાંતિભવનમાં તૈયાર થાય છે. તે માટે બ્ર.કુ. નિકુંજભાઈ, બ્ર.કુ. નંદિનીબેન તથા કોમ્યુટર જાળનાર સેવાધારીઓના અમે આભારી છીએ. રાજ્યોગભવનમાં અંકોનાં પાર્સલ બનાવવાં, પોસ્ટઓફિસમાં પહોંચાડવાં તેમજ ભિજી ભિજી વ્યવસ્થામાં સહયોગી બનનાર સેવાધારીઓનો પણ હાર્દિક આભાર માનીએ છીએ. નાદુરસ્ત તબિયત હોવા છતાં મીનળ ગ્રાફિક્સનાં બ્ર.કુ. મીનળબેન મોદીએ સમયસર ટાઇપ સેટિંગ કરી આવ્યું તે બદલ તેમનો હાર્દિક આભાર માનું છું.

અપેક્ષા

હિન્દી જ્ઞાનામૃતની તુલનામાં આપણી ગ્રાહક સંખ્યા ઘણી ઓછી છે. ગુજરાતમાં સેવા કેન્દ્રો અને ગીતાપાઠશાળાઓમાં સારી એવી વૃદ્ધિ થઈ છે. ગુજરાત બહાર ભારત અને વિદેશોમાં ગુજરાતી ભાષા જાળનાર પરિવારો છે. તો સૌના સહયોગ, દૃઢ મનોભળથી ગ્રાહક સંખ્યામાં વૃદ્ધિ થાય તેવી અપેક્ષા છે.

આપણા સ્વજનો, મિત્રોને ઉત્તમ ભેટ રૂપે ‘જ્ઞાનામૃત’નું લવાજમ ભરી એમને જ્ઞાનામૃત મળે તે માટે પુરુષાર્થ કરીએ.

‘જ્ઞાનામૃત’નું લવાજમ યથાવત રહે છે. તેમાં કોઈ વધારો કરવામાં આવ્યો નથી. આપ સૌના ઉખાભર્યો સહયોગની અપેક્ષા છે.

રાજ્યોગિની સરલાદીદી

મુદ્રક

ડાયરેક્ટર, ગુજરાત ઝોન

બ્રહ્મકુમારી ઉધાબેન

પ્રકાશક : જ્ઞાનામૃત,

વ્યવસ્થાપક તથા કમિટી મેમ્બર્સ

બ્ર.કુ. કાલિદાસ

તંત્રી

પ્રસ્તેતાના પથ પર

બ.કુ. શિવાનીબેન

અતીતને વર્તમાન ન બનાવો

રાજ્યોગનો અર્થ જ છે સ્વયં પર દ્વાન એકાગ્ર કરવું. જો હું બીજાઓના વિશે, બીજાઓના વ્યવહાર વિશે વિચારતી રહીશ, તો શું તેનાથી મુક્ત રહી શકીશ ? ના. મારે તેનો જવાબ કઈ રીતે આપવો છે ? કારણ કે તે ઘટનાઓ મારા અધિકારમાં છે જ નહીં. સ્વયંને સમજવું તે મારા હાથની વાત છે.

તેઓ શું કરી શકે છે, શું નથી કરી શકતા એના ઉપર આપણે દ્વાન આપવાનું નથી. મારે કેવો વ્યવહાર કરવાનો છે, મારે પોતાની સુરક્ષા કઈ રીતે કરવી છે એના ઉપર દ્વાન રાખવાનું છે. જેથી આ સર્વ વાતોથી દુઃખી ના બનું. કોઈના વિષય પર બહુ વાત કરવી નહીં. તેઓ કંઈ કહે તેથી દુઃખ થાય છે.

આદ્યાત્મિકતા આપણાને હકારાત્મક બનવાનું શીખવાડે છે. હું ગઈકાલે દુઃખી હતી પણ આજે મારે દુઃખી થવાનું નથી. તે માટે સ્વયં પર દ્વાન આપવાનું છે. હજુ ઘણી બધી વાતો આવવાની છે. તેને વશમાં કરવાની કોશિશ કરશો તો તમે હારી જશો. કોઈ આપણી સાથે સારી રીતે વાત કરે, કોઈ ના કરે. એમ કેટલા માણસોને સમજાવશો કે આ યોગ્ય રસ્તો નથી. વિશ્વના બધા લોકોને જુતવાનું મુશ્કેલ છે. પરિસ્થિતિ આવી. મને નુકસાન થયું. હું આગળ વધી પણ જો મેં એ નુકસાનને, એ દુઃખને દૂર ના કર્યું તો મને તે બાબત દુઃખી બનાવશો. હવે આપણે કહીએ છીએ કે મારે તે ચાદ રાખવું છે. આપ કહેશો કે ઈતિહાસની પુનરાવૃત્તિ થાય છે. તમે જેટલી વાર વીતેલી વાતોને ચાદ કરશો તેટલી વાર રડી પડશો. એનું કારણ એ છે કે આ વાતોને મેં

મનમાંથી બહાર કાઢી નથી. અતીતની આપણે જેટલી વાર પુનરાવૃત્તિ કરીએ છીએ તેટલીવાર આપણે અતીતને વર્તમાન બનાવી દઈએ છીએ. અને આ વર્તમાન મારા ભવિષ્ય પર પ્રભાવ પાડે છે.

જો આપણે ખરેખર એવું ઈચ્છીએ છીએ કે અતીતની પુનરાવૃત્તિ ના થાય તો આપણે અતીતને ભૂલવો પડશે. એને વારંવાર ચાદ કરવાથી મુક્ત બનવું પડશે. અતીતની કોઈવાત ચાદ આવશે તો આખો દિવસ ખરાબ જશો. પરિસ્થિતિ જે ગઈ છે. તે પાછી આવતી નથી પણ આપણી વિચારવાની પ્રક્રિયાની પુનરાવૃત્તિ થાય છે. હું જે ઉર્જા મોકલીશ તે પાછી આવશે.

પ્રશ્ન : આપણા સંબંધોમાં કેટલીએ વાર જઘડાઓ થાય છે. ભાઈબહેન વચ્ચે પણ જઘડા થાય છે. અતીતને ચાદ કરવાથી એ દૃશ્યો સામે આવે છે. આપણાને ખબર છે કે એ પછી શું થશે ?

ઉત્તર : કારણકે અતીતની એ ટેવનું આપણે અનેકવાર પુનરાવર્તન કર્યું છે. એ વાતો સામે આવે છે તો દૃશ્યોની ટેપ ચાલવા લાગે છે. તે એક મૂવી સમાન છે. આપણી પાસે ફીલ્મની કોઈ ડી.વી.ડી. છે તો આપ એને ૮-૧૦ વાર જોશો. અગિયારમી વાર એને જોશો. તો આપણી અંદર એવી શક્તિ છે કે તેનું વારંવાર પુનરાવર્તન થાય છે. તો આપણા જીવનમાં આપણે જે અતીતને ભૂલવા ઈચ્છીએ છીએ તેને વારંવાર ચાદ ના

કરશો. એને વર્તમાન ના બનાવશો.

પ્રશ્ન : અતીતને ભૂલવા પણ તેને ચાદ કરવાથી તે વાત રહેશે કે ચાલી જશે ?

ઉત્તર : અતીતને ભૂલી જવો એ એકમાત્ર દુઃખોને ભૂલવાનો રસ્તો છે. ક્ષમા કરો અને ભૂલી જાઓ. જે ઘટનાએ આપણાને દુઃખ આપ્યું છે તેને ફરીથી ચાદ કરવાથી દુઃખ જ મળશે. તેનાથી પરિસ્થિતિ જટિલ બની જાય છે. જ્યારે આપણે આત્મવિશ્વાસથી સ્વયંને મજબૂત કરીએ છીએ તો અતીતને ભૂલી શકીએ છીએ.

પ્રશ્ન : અતીતને ચાદ કરવાનું એક કારણ એ પણ છે કે જ્યારે વર્તમાનમાં કોઈ દુઃખ આવે છે, તો અતીતની દુઃખની વાત ચાદ આવે છે ?

ઉત્તર : જો આપણે મનમાંથી અતીતને દૂર કરીશું તો દુઃખ ખતમ થઈ જશે. જ્યારે ભાઈ-બહેનો, પતિ-પત્ની વચ્ચે, પરિવારના સંબંધો વચ્ચે ઝડપાઓ થાય છે તો એ વાતો જીવનભર ચાદ રહે છે પણ તેને ભૂલી જવી જરૂરી છે. ભૂલી જઈશું તો જ દુઃખ મુક્ત બની શકીશું.

ક્રીલ

આરામથી બેસો ... ઘણું બદ્યું આજ સુધી પકડી રાખ્યું હતું ... લોકોનો વ્યવહાર ... જે આજ સુધી સમજ્યા ... લોકોએ આપેલું દઈ ... આ સર્વ ... મેં પકડી રાખ્યું હતું... અને વારંવાર...

(પેજ નં. ૧૮નું અનુસંધાન)

દો, આપવાની ભાવના રાખો, કોઈ ઈરછા રાખશો નહીં.

ઉપરોક્ત બધા જ અનુભવોને ચકાસતા એવું અનુભવાશે કે બાબાના કાર્યમાં ક્યાંય હિસાબ-કિતાબ નથી, ક્યાંય લેખા-બોખા નથી. અહીંચા માત્ર શુદ્ધ ભાવના છે. શુભકામના છે. બેહદની વૃત્તિ છે. દાતાપણું છે. દિલની સફાઈ છે. મનની સર્યાદી છે. સખત મહેનત કરવાની જુદ

સ્મૃતિમાં પણ લાવતા હતા... હું આજ પણ ... એ દર્દનો અનુભવ કરું છું ... આજ ... આ ક્ષણે ... સ્વયં સાથે પ્રતિફાના કરું છું ... કે હવે સ્વયંને ... વધારે દુઃખ આપીશું નહીં ... મારામાં ... એ શક્તિ છે ... હું શક્તિશાળી આત્મા છું... જેને આપણે કહી શકીએ છીએ... સ્થિર... ઈરછાએ સહિત ... બહાર જે કંઈ ચાલી રહ્યું છે... દઈ ... મને બીજું કોઈ આપતું નથી ... દઈ હું સ્વયં નિર્મિત કરું છું ... જે રીતે ... આ સ્મૃતિ આવી ... તો પછી ... ક્ષમા બીજાઓને ... પણ ક્ષમા સ્વયંને કરો... કારણ આપણે સ્વયંને દઈ આપ્યું... આજે ... સ્વયંને ચાદ અપાવો કે ... મારા મનની સ્થિતિ ... મારા હાથમાં જ છે... જે વાતોને પકડી રાખી હતી... એને છોડવાની છે... ઘણું સરળ બની જશે... એમણે દઈ આપ્યું નથી... હું બહાર જોવાની કોશિશ કરું છું... પણ તે મારા મનમાં છે... તેને મનમાંથી કાઢો ... ત્યારે હું સ્વતંત્ર બની શકું છું... ઓમશાંતિ.

આપણે અનુભવ કર્યો કે ખુશીનો જે સંકલ્પ છે, ખુશીની જે અનુભૂતિ છે તે હું નિર્મિત કરું છું. એનો અર્થ એ કે દુઃખ પણ હું નિર્મિત કરું છું. એને ખતમ કરવું જ પડશે. મારે સ્વયં એને સાફ કરવાનું છે. મારે આગળ જે કરવાનું છે એની શક્તિ પણ એજ આપે છે. તો જે શક્તિ આપણા હાથમાં છે તેને શા માટે જવા દઈએ. અનુભવ કરો અને વહેંચો.

॥ ઓમશાંતિ ॥

છે. જ્યાં આ બદ્યું છે ત્યાં ભગવાનની છપ્રાચાયા છે, સફળતા જન્મ સિદ્ધ અધિકાર છે, વિકાસ છે, વૃદ્ધિ છે, સર્વના દિલતખતનું અધિકારપણું છે અને છેલ્લે જીવન થકી ભગવાનના કાર્યની પ્રત્યક્ષતા છે. એજ તો યુવા શોર્ગ શિવનું લક્ષ્ય છે.

બાપસમાન બેહદના શાન્તાકલોર્જ બની આપતા રહો, આપતા રહો, આપતા રહો. કારણ આપવામાં જ લેવાનું છે.

॥ ઓમ શાંતિ ॥

કર્મોની ગુહ્યગતિ

બી.કે. સૂર્ય, માઉલ આબુ

હૈમા અને જ્યા મળે છે અને બંને વચ્ચે સંવાદ થાય છે.

હૈમા : જ્યાબહેન, કર્માનું બંધન મનુષ્યને કંઈ પણ કરવા દેતું નથી.

જ્યા : હૈમા, તું બરાબર કહે છે. કોણ જાણે કયા જન્મનાં કરેલાં કર્મો આપણાને અટકાવે છે. જુઓને કોઈનો રસ્તો સાફ છે તો કોઈનો કંટક છાયો.

હૈમા : પણ કંટકછાયા પંથને પણ યોગાજિને દ્વારા સાફ કરી શકાય છે.

જ્યા : એ વાત બરાબર. પણ જ્યારે પગમાં કાંટા ભોંકાતા હોય ત્યારે યોગ લાગે જ કયાંથી ?

હૈમા : હા જ્યા ! પરંતુ જ્યારે મનુષ્ય ચારે બાજુની વાતોમાંથી પોતાની ઇચ્છિ સમાપ્ત કરીને જો તે પુરુષાર્થમાં જોડાઈ જાય, તો વિકર્મોના કાંટા એને રોકી શકતા નથી.

જ્યા : પરંતુ આ કર્મોની ગતિ છે ઘણી ગુહ્ય. તેને દરેક પુરુષાર્થી જાણતો નથી.

હૈમા : જેણે જન્મોજન્મ ઘણાં પાપ કરેલાં હોય, એનું બાળપણ જ પાપોથી શરૂ થાય છે. તેના પરિણામે પુણ્યનું ખાતું ઓછું થવાથી એનાથી જ્ઞાનમાર્ગમાં પણ સૂક્ષ્મ પાપ થાય છે. જેને તે જાણતો પણ નથી.

જ્યા : અને એટલે જ જ્ઞાનમાર્ગમાં તેની પ્રગતિ થતી નથી. હા, મને એક વાત ચાદ આવી ગઈ, કેટલીએ વખત મનુષ્ય જે ઈચ્છે છે તે કરી શકતો નથી અને જે ઈચ્છાનો નથી તે થાય છે. આ પણ સૂક્ષ્મ વિકર્મોને કારણે જ થાય છે.

હૈમા : હવે જ્યારે સ્વયં ભગવાને આપણાને સંપૂર્ણ

જ્ઞાન આપ્યું છે ત્યારે આપણે એ દ્વારા રાખવું જોઈએ કે આપણાથી કોઈ વિકર્મ ન થાય. ભગવાન વગર બીજું કોઈપણ કર્મોની સૂક્ષ્મગતિનું જ્ઞાન જાણતું નથી એ હકીકત છે.

હા, જેને લોકો પાપ સમજતા જ નથી, જેને લોકો જીવનનો આનંદ સમજે છે, તે કામવિકાર સૌથી મોટું પાપ છે. આ માત્ર જ્ઞાનસાગર પરમપિતા પરમાત્માએ જ જણાવ્યું છે. ગીતાના શ્રીજી અદ્યાયમાં પણ એ લખ્યું છે કે કામ જ સર્વ પાપોનું મૂળ છે. કામ-કોઈથી મનુષ્યનો વિવેક નાટ થઈ જાય છે. પરંતુ શું તે વિચાર્યું છે કે આ પાપ કર્મ કેમ કહેવાય છે ?

જ્યા : ના, કદિ ગહનતાપૂર્વક વિચાર્યું નથી.

હૈમા : ‘કામ’ સૌથી ખરાબ એટલા માટે છે કે તેથી મન તથા બુદ્ધિની સૌથી વધારે શક્તિઓ નાટ થાય છે.... વાસ્તવમાં જેનાથી મન તથા બુદ્ધિની શક્તિઓ નાટ થાય છે તે જ પાપ છે.

જ્યા : હા, એટલે જ પાપની પરિભાષામાં એ કહેવામાં આવ્યું છે કે કામ, કોઈ, લોભ, મોહ, અહંકાર, ઈચ્છા આદિને વશ થઈને જે પણ કર્મ કરવામાં આવે તે સર્વ પાપ છે. કારણ કે તેનાથી શક્તિઓ નાટ થાય છે.

હૈમા : તો આપણે એ પણ દ્વારા રાખવું પડશે કે કામવિકારનો સૂક્ષ્મઅંશ પણ જો આપણામાં હશે, તો આપણું પાપનું ખાતું વધતું જ જશે. કોઈની દૃષ્ટિવૃત્તિ ખરાબ હોય ચા અપવિત્ર સંકલ્પ ચાલતા હોય તેને પાપ જ કહી શકાય.

જ્યા : કારણ કે જો કોઈના અપવિત્ર સંકલ્પ, દૃષ્ટિ ચા વૃત્તિ હોય તો એનાથી વાતાવરણ પણ ખરાબ થાય છે. એનો અર્થ એનાથી વાતાવરણને શુદ્ધ

બનાવવામાં મુશ્કેલી જન્મે છે. એટલે કે કુસેવા પણ છે. અર્થાત् આત્મા પર સૂક્ષ્મ બોજ પણ ચઢે છે તેથી આત્મા યોગમાં ઊડતીકલાનો અનુભવ કરી શકતો નથી.

હેમા : અને એ રીતે જ્યારે કોઈ ઈશ્વરીય આજ્ઞાઓનું ઉલ્લંઘન કરે છે તો એની કમાણી તો થતી નથી પણ ઈશ્વરીય આજ્ઞાઓની અવગણનાનો બોજ પણ ચઢે છે.

જ્યા : હા, જેમ કે કોઈ અમૃતવેળાએ....

હેમા : કોઈ અમૃતવેળાનો સમય ગુમાવે છે તો એની કમાણી તો થતી નથી વધારામાં અવગણનાનો બોજ પણ ચઢે છે. તેવા આત્મા પ્રત્યે બાબાનો પ્રેમ પણ ઓછો થઈ જાય છે.

જ્યા : આ કર્મની ગુહ્યગતિમાં બાબાએ અકર્મ, વિકર્મ તથા સુકર્મની ગતિને સમગ્ર રીતે સમજાવી છે. સત્યુગ અને પ્રેતાયુગમાં કર્મ અકર્મ બને છે અર્થાત् ત્યાં દેવતાઓ કોઈ પણ પ્રાપ્તિ માટે કર્મ કરતા નથી. પરંતુ એ અકર્મભાં પણ ધીરે ધીરે એમની થોડી થોડી શક્તિ પણ વપરાય છે જ. દ્વાપરયુગ પછી વિકર્મ તથા સુકર્મ વચ્ચે સંદર્ભ ચાલે છે. ધીરે ધીરે વિકર્મ વધવા લાગે છે. અને સંગમયુગમાં સ્વયં પરમાત્મા આવીને આપણાને સુકર્મનું જ્ઞાન આપે છે.

હેમા : હા, જેમ કે બીજાઓને સુખ આપવું તે સુકર્મ છે. બીજાઓને જ્ઞાન આપવું તે શ્રેષ્ઠ કર્મ છે. બીજાઓને સહયોગ આપવો તે પુણ્યકર્મ છે વગેરે વગેરે.

જ્યા : મુખથી મીઠું બોલવું, પ્રેરણા આપવી, ઉત્સાહ અપાવવો તે પણ સુકર્મ છે. એ રીતે કુટુવચન બોલવાં, નિંદા કરવી, ટીકા કરવી તે વિકર્મ છે. એટલે જ તો બાબાએ કહ્યું છે કે મુખમાંથી સદા જ્ઞાન રત્ન જ નીકળવાં જોઈએ.

હેમા : જ્યાબહેન, કર્મનું એક સ્વરૂપ બીજું પણ છે જેને માત્ર યોગી જ કરી શકે છે.

જ્યા : તે કર્યું ?

હેમા : તે છે દિવ્યકર્મ, સુકર્મ તો કળિયુગમાં પણ કેટલાક લોકો કરે છે પરંતુ દિવ્યકર્મ કેવળ પરમાત્મા જ કરે છે.

જ્યા : (પ્રસંગિતાથી) હા, હેમાબહેન ! આપણે કેટલા ભાગ્યશાળી છીએ. આપણે ભગવાનને આ ધરા ઉપર દિવ્યકર્મ કરતાં જોયા છે.

હેમા : આપે નોંધ કર્યું હશે કે જ્યારે શિવબાબા અહીં આવે છે તો તેઓ કઈ રીતે અનાસક્ત બનીને વ્યવહાર કરે છે. અહીં રહેવા છતાં જાણે અહીં નથી તેમ લાગે છે. સંપૂર્ણ વિશ્વના ઘારા કેટલા જ્યારા થઈને બેસી રહે છે.

જ્યા : (બાબાની તર્સ્વીરને ચાદ કરીને મળન બની જાય છે.) જેઓને પરમાત્માનું આ સ્વરૂપ જોવાની તક મળી છે તેઓ ખરેખર કેટલા ભાગ્યશાળી છે ! સ્વર્ગનો આનંદ ખરેખર તેના આગળ ફિક્કો છે.

હેમા : હા, જે અનાસક્ત થઈને નિષ્કામભાવે કરવામાં આવે છે તે કર્મ જ દિવ્ય કર્મ છે. એટલે ભગવાનનાં એ મહાવાક્યો છે કે ‘કર્મ તો હું પણ કરું છું પરંતુ મને કર્મ, બંધનમાં બાંધતાં નથી. કારણ કે હું નિષ્કામભાવથી વિશ્વકર્ત્વાણ માટે કર્મ કરું છું. એમાં મારો કોઈ સ્વાર્થ યા રૂચિ નથી.’

જ્યા : ધણી ગુહ્યગતિ છે આ ! માત્ર મહાન યોગી આવાં દિવ્યકર્મ કરી શકે છે.

હેમા : હા, તેઓને એ અનુભૂતિ હોય છે કે જેમ પરમપિતા પરમધામથી પરાયા તનમાં આવીને કર્મ કરે છે, તે રીતે હું પણ પરમધામથી આ તનમાં આવીને કર્મ કરું છું.

જ્યા : ત્યારે આ વિશ્વકર્ત્વાણ માટે કરવામાં આવેલાં કર્મ યોગી માટે સોનાની સાંકળ બનતાં

નથી. એને કર્મતીત સ્થિતિ તરફ લઈ જાય છે.

હેમા : આવાં દિવ્યકર્મ યોગીને કર્મયોગી પણ બનાવશે તથા એમનું પુણ્ય સુકર્મોના પુણ્યથી પણ કેટલાયે ધાણું વધાડે હશે.

જ્યા : પરંતુ કેટલાક લોકો તો નામની પ્રાપ્તિ માટે જ કર્મ કરે છે.

હેમા : જે લોકો માર 'નામ'ની પ્રાપ્તિ માટે જ મહાન કર્મ કરે છે એમને નામ-કીર્તિ અવશ્ય મળે છે પરંતુ એમનું ભવિષ્યફળ સમાપ્ત થઈ જાય છે.

જ્યા : અને તેનાથી અહંકાર પણ વધે છે. તથા આવાં કર્મો જ સંગઠનમાં હલયાલ જન્માવે છે. એટલે જ યોગી મહાન લક્ષ્યને મેળવવા ઈર્છે છે એણે કામના રાખીને કર્મ કરવાં જોઈએ નહીં, કારણ કે આવાં કર્મ બળ આપનારાં હોતાં નથી.

હેમા : ખરેખર કર્મની આડમાં જે લોકો પોતાનું નામ પ્રત્યક્ષ કરવાની કામના રાખે છે, તે તો શિવબાબાને પણ દગ્ધો દે છે. કારણ કે કાર્યના પ્રેરક તથા વાસ્તવમાં કાર્ય કરનારા તો તેઓ સ્વયં (પરમાત્મા) જ છે. પરંતુ કામ બીજા કોઈએ કર્યું હોય અને નામ કોઈ પોતાનું પ્રખ્યાત કરે તો તે પણ સૂક્ષ્મ પાપ જ થાય છે.

જ્યા : એનો અર્થ એ થયો કે 'માન' પ્રાપ્તિ માટે ભલે કોઈ ધનની સેવા કરે યા અન્ય કોઈ સેવા, એનું સંપૂર્ણ ફળ મળતું નથી.

હેમા : હા, આ રીતે ધનની યા અન્યકોઈ સેવા કરીને વારંવાર એનું વર્ણન કરે, તો પણ એનું અડદું ભાગ્ય સમાપ્ત થઈ જાય છે. એટલું જ નહીં કોઈ એમ કહે કે મેં આ કર્યું તો તેનાથી પણ ભાગ્યની શક્તિ ખતમ થઈ જાય છે.

જ્યા : તો જ્ઞાનમાર્ગ પર ચાલીને આપણે ધાણું સાવધાન રહેવું જોઈએ જેથી આપણાં બધાં જ કર્મ શ્રીમત અનુસાર હોવા જોઈએ.

હેમા : હા, જો આપણે અશારીરી બનીને કર્મ કરીશું. વર્ચ્યે વર્ચ્યે યોગ અભ્યાસ કરીશું તો સ્વાભાવિક રીતે જ આપણાં કર્મ શ્રીમત અનુસાર થશે.

જ્યા : મને એક બીજુ વાત ચાદ આવી ગઈ.

હેમા : બોલો, કઈ ?

જ્યા : લૌકિક દંધાઓમાં કેટલાંક ખોટાં કામ કરવા પડે છે. એનાથી પણ પાપ બનતાં હશે ને.

હેમા : જે કર્મ કરતાં આપની અંતર્યેતના સ્વીકાર ન કરે તે કામ તો નહીં જ કરવાં જોઈએ. દંધામાં અસત્ય, ભેણસેળ, અત્યાચાર જરૂર પાપમાં વૃદ્ધિ કરે છે.

જ્યા : તો પછી દંધો વેપાર કરવાં જ મુશ્કેલ થઈ જાય.

હેમા : ના જેટલું બચી શકાય તેટલું પાપથી મુક્ત રહેવું જોઈએ. અસત્ય બોલવું તથા ભેણસેળનાં કામો તો નહીં જ કરવાં જોઈએ.

જ્યા : પરંતુ સરકારના એટલા કર છે કે જો ઈમાનદારીથી વેપાર કરીએ તો કંઈ પણ ન બચે.

હેમા : આ સર્વમાં પોતે જ સમજણાથી કામ લેવું જોઈએ. કલિયુગમાં સર્વ કાંઈ સત્યાગ્રહ જેવું તો હોઈ શકે નહીં. પરંતુ જેટલું શક્ય હોય તેટલું પાપથી બચવું જોઈએ. કારણ કે પાપની કમાણી ક્યારેય મનુષ્યને સુખ આપી શકતી નથી.

જ્યા : કેટલીક વાર બાબા કહે છે કે પરસ્પર આપ લે પણ નહીં કરવી જોઈએ એનો શો ભાવ છે ? કારણ કે વેપારમાં તો લેણાદેણ ચાલે જ છે.

હેમા : બાબાનો કહેવાનો એ અર્થ છે કે જો આપણે કોઈની આપેલી વસ્તુ વાપરીશું તો આપણને એની ચાદ આવશે. એનું આકર્ષણ રહેશે. આ પણ એક યોગી માટે બિલકુલ સારું નહીં હોય.

જ્યા : પરંતુ આપણો દીશરીય પરિવાર છે. એમાં ભેટ આપવી, શુભેચ્છા કાર્ડ લખવાં તે શું ન હોવું જોઈએ ? તો તો જીવનમાં શુષ્ણતા આવી જાય.

હેમા : ભેટ આદિ આપવા લેવામાં પ્રેમ સાથે અનાસક્ત ભાવથી થવું જોઈએ. આપણે શિવબાબાને ન ભૂલીએ, તો તેમાં કોઈ દોષ નથી. આપણે એ સિદ્ધાંત ચાદ રાખવો જોઈએ કે જે કર્મ આસક્તભાવથી કરવામાં આવે છે. તેમાં શક્તિઓ ખર્ચાચ છે અને જે કર્મ અનાસક્તભાવથી કરવામાં આવે છે તેમાં શક્તિ જમા થાય છે.

જ્યા : આ સિદ્ધાંત સુંદર છે. ક્યારેક કેટલાક બ્રાહ્મણ આવશ્યકતામાં પણ એકબીજાને મદદ કરતા નથી. તેઓ સમજે છે કે ક્યાંય કર્મનું ખાતું ન બને. શું બીજાને મદદ કરવામાં પણ કર્મનું ખાતું બને છે ? પરંતુ બાબા તો કહે છે કે બીજાનો સ્નેહી તથા સહયોગી બનો.

હેમા : સમય આવે અસહાયને સહારો આપવો, બીજાનો મદદ કરવી તે તો મહાનતા છે, પરંતુ મદદ કરો અને ભૂલી જાઓ. સ્નેહ આપો પણ સ્નેહ મેળવવાની દીચ્છા ના રાખો. કહેવત છે કે ‘નેકી કર દર્દિયા મે ડાલ’ એનાથી પુણ્ય જમા થશે, કર્મનું ખાતું ઓછું થશે, વધશે નહીં.

જ્યા : હા, કોઈ બીમાર છે તો એને મદદ તો કરવી જોઈએ. એની સેવા કરવી એ તો આપણો ધર્મ છે.

હેમા : બસ એટલું ચાદ રહે કે આપણે નિજામભાવ તથા અનાસક્તભાવથી સેવા કરીએ. નહીંતર મમત્વ વધશે અને કર્મનું બંધન પણ વધશે.

જ્યા : તો આ રીતે કર્મની ગતિ અતિ ગાહન છે. એક યોગીએ કર્મમાં પણ અનાસક્તવૃત્તિ અપનાવવી જોઈએ.

હેમા : જે લોકો આ યજા સેવામાં તત્પર છે, એમણે

સાચા દિલથી સેવા કરવી જોઈએ. આપણાં કોઈ પણ કર્મ એવાં ન હોય જેને જોઈને બીજાનો ઉપર ખરાબ અસર પડે. યા બીજાનો વ્યર્થ સંકલ્પ ચાલે. નહીંતર એનું સૂક્ષ્મ પાપ પણ આપણને લાગશે. યજા આપણી પાલના કરે છે તો યજાની વધારેમાં વધારે સેવા આપણે કરવી જોઈએ. જે લોકો પોતાની શ્રેષ્ઠ સ્થિતિથી બીજાનો પ્રેરક બને છે એમનું ઘણું પુણ્ય જમા થાય છે.

જ્યા : એનો અર્થ એ થયો કે જે આત્મા જેટલો મહાન છે એટલી જ એનાં કર્મની ગતિ એટલી સૂક્ષ્મ છે.

હેમા : હા, પોતાનું સર્વસ્વ સમર્પિત કરીને મારાપણું ન રાખવું. જો મારાપણું રહ્યું તો એનાથી પણ સૂક્ષ્મ પાપનું ખાતું વધશે.

જ્યા : આપણે એ કઈ રીતે સમજુએ કે આપણું ખાતું વધી રહ્યું છે કે ઓછું થઈ રહ્યું છે ?

હેમા : જ્યારે નિરંતર આપણી ચારે બાજુનાં બંધન કપાતાં જાય, નિરંતર ખુશી વધતી રહે, મનમાં હળવાશ અને નિશ્ચિંતતા વત્તિય, સંસ્કાર બદલાય, વિકર્મ થવાનાં બંધ થાય અને યોગ સહજ નિરંતર થવા લાગે, તો સમજો કે વિકર્મ નાણ થઈ રહ્યાં છે.

જ્યા : હા અને એનાથી વિરુદ્ધ મન જો ઉદાસ રહે, સંબંધી વિધનો નાંખતા રહે, મન ભારે રહે, યોગમાં ઊંઘ આવે, સંસ્કાર બદલાય નહીં, મન ભટકે આ સર્વ વિકર્મ વધવાની નિશાની છે.

હેમા : ખરેખર, જ્યાબહેન કર્મની ગતિ અતિ ગાહન છે. એકવાર શિવબાબાએ કહ્યું છે કે દૃ જન્મોના વિકર્મ કરવામાં તમને વધારે સમય લાગતો નથી પણ બ્રાહ્મણ બન્યા પછી જે વિકર્મ બને છે એને નાણ કરવામાં જ સમય લાગે છે.

જ્યા : કર્મની ગતિ ધણી ગાહન છે. આપણે મન,
(અનુસંધાન પેજ નં. 30 પર)

ઉડતીકલા - શ્રેષ્ઠ વરદાન

બી.કે. આત્મપ્રકાશ, માર્ગિન આબુ

વિજ્ઞાનની સ્થિતિ હવે વધારે આગળ દ્યાત્રી રહી છે. પાછલાં સો વર્ષોમાં વિજ્ઞાને એટલો વિકાસ કર્યો છે કે તેનાથી આપણે ભૌતિક સંપ્રક્રિતાની દૃષ્ટિએ કેટલાયે દશકાઓ આગળ પહોંચી ગયા છીએ. પહેલાંના જમાનામાં એક સ્થાનથી બીજા સ્થાને ચાલીને બસ, ટ્રેન યા અન્ય સાધનો દ્વારા જતા હતા જેમાં બહુ સમય લાગતો હતો. પરંતુ હવે આજે થોડા જ કલાકોમાં વિમાનો દ્વારા આપણે એક દેશથી બીજા દેશનો પ્રવાસ કરીએ છીએ. તો આ બલિહારી વિજ્ઞાનની જ છે.

આ રીતે જ પરમપિતા પરમાત્મા શિવ દ્વારા સને ૧૯૭૫માં સ્થાપિત અવિનાશી દુદ્ર જ્ઞાન યજ્ઞાની આદ્યાત્મિક દોડમાં અનેક આત્માઓ રૂપી ઘોડાઓએ ભાગ લીધો. એમને પોતાની સંપૂર્ણતાની મંજિલ સુધી પહોંચાડવા માટે પરમાત્માએ એમને ચાલવા, દોડવા તથા કૂદકો મારવાનું શીખવાડયું. પણ સમયનું ચક વિદ્યુતવેગે ચાલી રહ્યું છે એટલે થોડા સમયમાં લાંબી સફર કરવા માટે પરમાત્માએ વર્તમાન સમયને જ ઉડતીકલાનું વરદાન આપ્યું છે જેથી રેસના ઘોડા સમયના પહેલાં જ પોતાની મંજિલે પહોંચે. પરંતુ ઉડતીકલામાં સદા ઉડતા રહેવા માટે સર્વપ્રથમ ઉડતા પંખી બનવું અનિવાર્ય છે.

ઉડતા પંખી કઈ રીતે બનાય ?

પંછી અર્થાત્ પન+છી. હું પણા (દેહભાન)ના છીછીનો ત્યાગ જ આત્માને પંખી બનાવે છે. કારણ કે હું પણાના બોજથી હળવો બનનાર આત્મા જ આત્મપંખી બનીને ઊડી શકે છે. પરંતુ પંખી સદા ઉડતું કઈ રીતે રહે ? વાસ્તવમાં ઉડતા શર્દના ત્રણ અક્ષરો સૂચક છે. ઉ. અર્થાત्

ઉપરામ. ઉ અર્થાત્ સદા જ્ઞાનનું ડમરુ વગાડતા રહેવું અને તા અર્થાત્ આત્માઓની જીવનરૂપી નૈયા ભવસાગરથી તારવી. જે આત્માઓ જૂની દુનિયામાં ઉપરામવૃત્તિમાં રહીને ગાઢ અંધકારમાં સૂતેલા આત્માઓને જ્ઞાનના ડમરુથી જગાડીને ઉત્થાનની તરફ અર્થાત્ ચરિત્રવાન બનાવવાની સેવામાં સહયોગી બને છે તેજ ઉડતું પંખી બની શકે છે.

ઉડતા પંખીની વિશેષતાઓ

પરમાત્મા શિવે આત્મારૂપી પંખીને ઉમંગ અને ઉત્સાહની અનોખી પાંખો આપી છે. મોટે ભાગે જોવામાં આવે છે કે ચકલી જેવાં નબળી પાંખોવાળા પક્ષી ધણી ઊંચાઈવાળા તથા લાંબા ઉહુયન માટે અસમર્થ હોય છે. જ્યારે ગરૂડ જેવું મજબૂત પાંખોવાળું પંખી ધણી ઊંચાઈ પર લાંબો સમય સુધી ઉડતું રહે છે. એના સ્વર્ણંદ ઉડયનને જોતાં એવું લાગે છે કે તે અનંત આકાશને પોતાનામાં સમેટવા આતુર છે ત્યારે મનમાં સંકલ્પ ઉઠે છે કાશ ! અમારે પણ એવી પાંખો હોય તો....! પરંતુ બલિહારી એ શિવપિતાની છે, અનેક જન્મોથી દેહઅભિમાનરૂપી પાંજરામાં પૂરાયેલા આત્મપંખીને દિવ્ય અને ભવ્ય પાંખો આપીને ઉહુયન કરવાનું શીખવાડયું. જ્ઞાન અને યોગનો દરરોજ અભ્યાસ કરવાથી પુરુષાર્થીની નસનસમાં ઉત્સાહ હોય છે, મનમાં દરેક પળે નવા તરંગો ઉઠે છે. હૃદયમાં દૃઢતા, સાહસ, દૈર્ય, આશા અને સ્કુર્તિની ભાવનાઓ સદા ગુંજતી રહે છે.

તે સદા હળવો રહે છે. એક તો સ્વચ્છાને સદા નિમિત્ત સમજુને જવાબદારીનો બોજ સર્વશક્તિવાન શિવપિતા ઉપર રાખે છે. સદા

પવનપુર છનુમાનની જેમ ઉડતો રહે છે. જો રસ્તામા સમર્થ્યાઓ રૂપી પછાડ આવે તો, તેને પણ સહજ ઉઠાવીને આગળ વધતો રહે છે. પરંતુ ચાદ રહે કે કોઈપણ વાતમાં અનુમાન લગાવનાર છનુમાન જેવો પ્રતાપી બની શકતો નથી. બીજું, એનો નથીંગ ન્યુ (કાંઈ નવું બન્યું નથી)નો પાઠ એકદમ પાકો હશે. જેનાથી ગમે તે પ્રકારની પરિસ્થિતિ એને હલાવી શક્ષે નહીં.

તે કદી સાઈડસીન જોશે નહીં. મોટે ભાગે આપણે જોઈએ છીએ કે રસ્તામાં ચાલતા મનને લોભાવે તેવાં રસ્તા ઉપરનાં જોવા લાયક દૃશ્યો જોવાથી કાંતો વાહનની ગતિ દીમી થાય છે અથવા કોઈ ને કોઈ પ્રકારની દુર્ઘટના બને છે. જેમ કે પક્ષી ઉહુયન વખતે અહીં તહીં જુએ છે તો કોઈની સાથે અથડાઈને તે નીચે પડે છે. એટલે સદા ચાદ રહે કે જે બીજાઓને જુએ છે તે સ્વયં પડી જાય છે. કારણ કે જેટલા ટકા આપણું ધ્યાન બીજાઓ તરફ જાય છે, તેટલું સ્વયં પર ધ્યાન ઓછું થાય છે. એટલે રસ્તા ઉપરનાં દૃશ્યો જોવાનું બંધ કરીએ.

એને સદા સ્મૃતિ રહે છે કે મારે ધેર પાછાં ફરવાનું છે. આમેય પંખી જ્યારે સાંજે ધેર પાછાં ફરે છે ત્યારે પોતાના તથા બાળકોને માટે દાણા લઈ લે છે. એજ રીતે ઉડતા પંખીને સદા એ સ્મૃતિ રહે છે કે મારું અહીં કંઈ નથી. હું આ જૂની પુરાણી દુનિયામાં થોડા દિવસનો મહેમાન છું. મારે અહીંથી મારા પોતાના મૂળ વતન શાંતિદામ ભરેલા હાથથી અર્થાત્ અલોકિક ખલાનાઓથી ભરપૂર બનીને જવાનું છે. એટલે એને સદા અવિનાશી કમાણી જમા કરવાની ચિંતા હોય છે. આ સંદર્ભમાં એક કહેવત પણ છે કે, ‘પંછી ઓર પરદેશી, નહીં હોતે કિસી કે મીત.’

એની એક આંખમાં બાબા, બીજું આંખમાં

મંજિલ હોય છે. સદા જ્ઞાનનું અંજન લગાડવાથી એની આંખોની જ્યોતિ તેજ થાય છે. એની એક આંખમાં પરમ સુંદર શિવબાબાની મીઠી છબી અને બીજું આંખમાં સંપૂર્ણતાની મંજિલ સમાવેલ હોય છે. એને સદા એજ લગની હોય છે કે મારે નિર્દંતર એક પરમાત્માની ચાદમાં રહીને પોતાની સંપૂર્ણતાની મંજિલ પર વિજયનો ઝંડો ફરકાવવાનો છે. જૂની દુનિયાની વાતોમાં એની આંખ કયારેય આકર્ષિત થતી નથી. તે સદા પોતાની અલોકિક દુનિયામાં, અલોકિક અનુભૂતિઓમાં ખોવાયેલો રહે છે.

ઉડતી કલાની પરિભાષા

ઉડતી કલા અર્થાત્ આત્મારૂપી પંખી એક સેકન્ડમાં આ દેહરૂપી ડાળથી ઉડીને મીઠા શિવબાબાની પાસે પરમધામમાં બેસી જાય. વાસ્તવમાં આત્મપંખીનો દેહરૂપી ડાળથી કેટલાયે જન્મો સુધી ઘણી ઊંડી આસક્તિ તથા ઝોક રહ્યો. જેનાથી દેહથી ન્યારા બનીને આત્મિક સ્થિતિમાં સ્થિત થવામાં ઘણી મહેનત લાગતી હતી. આ અભ્યાસથી આત્મા કયારેક સ્થિર (ઠરેલી) કલાનો, કયારેક વધતી કળાનો તો કયારેક ચઢતી કળાનો અનુભવ કરતો હતો. પરંતુ સમયની અછતને કારણે પરમાત્માએ આ સમયને જ ઉડતીકલાનું વરદાન આપ્યું. આ કલાથી મહેનત ઓછી અને ફળ વધારેનું રહેસ્ય સમાયેલું છે. પરંતુ આ કલાનો પૂરો લાભ લેવા માટે સદા ચાદ રહે કે, ‘જિતના રહેંગે દેહસે ન્યારા ઉતના ચમકેગા ભાગ્ય કા સિતારા.’

મને ચાદ છે સને ૧૯૮૩માં બાપદાદાની પદ્ધરામણીની સીરીઝન સતત છ માસ સુધી ચાલી હતી. અંતિમ દિવસે અમે સૌ મધ્યુવન નિવાસી ભાઈબહેનો બાપદાદાને મળી રહ્યા હતાં. ત્યારે બાબાએ કહ્યું હતું કે, ‘આપ સર્વેએ દિન રાત

દધીચિ અથિ સમાન અથાક સેવાનો પાર્ટ બજાવ્યો. અમે સૌએ કહ્યું કે બાબા આપે તો અમારા કરતાં પણ વધારે સેવા કરી. આપને ઘણા ઘણા ધન્યવાદ. બાબાએ હસીને કહ્યું કે, જે આપ બાબાએ કરેલી સેવાનો બદલો આપવા ઈરછો છો તો, ‘સદા ઉડતા પંખી બનીને ઉડતી કલામાં ઉડતા રહો અને અન્યને પણ ઉડાડતા રહો.’ કલ્યાકારી બાપદાદાની મધુરવાણીને અપનાવીને અમે સૌએ એના ઉપર પુરુષાર્થ કર્યો. પરિણામ સ્વરૂપ કેટલાકને વિભિન્ન પ્રકારના દિવ્ય અનુભવો પણ થયા સૌના દિલમાંથી એક જ વાત નીકળતી હતી કે ‘ઉડતીકલા તેરે બહાને ભલા હી ભલા.’

જે ઉડતી કલા નહીં હોય તો માયા ગળેથી પકડશે. જ્યારે આતમ પંખી દેહરૂપી ધરતીથી ઉઝુયન કરવામાં અસમર્થ હોય છે, તો માયા એને જાળમાં ફસાવીને, ગળેથી પકડીને નિરાશા તથા ઉદાસીનતાની ઊંડી ખીણમાં ફેંકી દે છે. જેનાથી તે તરફડીને વધારે શક્તિહીન - ભયભીત થાય છે.

બીજું માયા દુશ્મન સદા આતમપંખીની પાંખો પર બારીક નજર રાખે છે અને પંખીને ગફ્ફલતમાં જોઈને તેના ઉપર પ્રહાર કરીને એની પાંખો નબળી બનાવી દે છે ચા કાપીને નીચે પાડે છે અને ફરીથી બંદી બનાવે છે. પરંતુ એ પ્રતિજ્ઞા કરીએ કે દરેક છાલતમાં માયાના પ્રહારોથી બચીને રહેવાનું છે અને એની કલાબાળું પર વિજય મેળવવાનો છે.

ઉડતીકલા તારા બહાને સર્વ પ્રત્યે શુભ વિચારવું. મનને જો દિશાવિહિન ધોડાની જેમ ગમે ત્યાં દોડતું રોકવામાં આવે તો તે શરૂ ન બનીને મિશ્ર પણ બની શકે છે. દરેક પુરુષાર્થીની પાસે સમય અને શક્તિરૂપી બે ખજના હોય છે તે જે વાતને જેટલી અનુભવે છે તેટલી માત્રામાં ખજનાનો ઉપયોગ કરીને સફળતા મેળવે છે. વાસ્તવમાં આ બંને અમૂલ્ય ખજનાઓનો

સદુપયોગ કરવો એજ કોઈ ઉચ્ચકક્ષાની બુદ્ધિમતાના પ્રમાણનો પરિચય છે. તે માટે સર્વ પ્રત્યે શુભ વિચારતા રહેવું ઘણું જ જરૂરી છે. નહીંતર અશુભ વિચારવાથી ચા પરચિંતનથી સમય પણ નાખ થશે અને સૂક્ષ્મ શક્તિઓનો પણ હ્રાસ થતો રહેશે.

ઉડતી કલા તારા બહાને હું ખામીઓ છોડી રહ્યો છું. સાધના વગર કોઈ માણસ કંઈ પણ મહત્વપૂર્ણ પ્રાપ્તિ કરી શકતો નથી. કેટલીક વાર પોતાની સૂક્ષ્મ ખામીઓ પણ પોતાના પુરુષાર્થમાં વિધનરૂપ બને છે. એટલે આપણે દૃઢ સંકલ્પ કરીએ કે આ તપસ્યા વર્ષમાં સદા ઉડતીકલામાં ઉડતા રહેવા માટે ખામીઓને ચેક કરીને સદાને માટે એનો ત્યાગ કરતા રહીએ. ખામીઓને કારણે પોતાનાં મનબુદ્ધિની કાર્યક્ષમતા ઘટે છે જેનાથી આપણે આ આધ્યાત્મિક દોડમાં પાછળ રહી શકીએ છીએ. સદા ચાદ રહે કે ખામીઓ આપણને કમાણીથી વંચિત રાખે છે.

ઉડતી કલા તારા બહાને અતીન્દ્રિય સુખનો ઝૂલો. ઉડતી કલામાં આતમપંખી સદા દેહરૂપી ડાળ તથા કર્મન્દ્રિયો રૂપી પાંડાઓના ભાનથી પરે રહીને પરમાત્મ સ્મૃતિમાં મગન રહે છે. જેનાથી તે પોતાની જૂની દુઃખદાચી દુનિયાને ભૂલીને અતીન્દ્રિય સુખના ઝૂલામાં ઝૂલતો રહે છે. ખરેખર જ્યારે પરમાત્મ ચિંતનમાં રહીએ છીએ તો હૃદયનો પ્યાલો દિવ્ય ભાવનાઓની પવિત્ર અનુભૂતિઓથી છલોછલ બને છે. પરંતુ આ અનોખો ઝૂલો કલ્પમાં માત્ર એક વાર જ મળે છે. એટલે શા માટે આપણે આ ઝૂલામાં ઝૂલીને સંગમયુગનો પૂરો આનંદ ન લુંટીએ ?

જેઓ સદા ઉડતીકલામાં રહેશે તેઓ જ વેજયંતીમાણામાં આવશે. સાધના દ્વારા સિદ્ધ મળે છે તે સિદ્ધાંત સર્વ વિદિત છે. સદા (અનુસંધાન પેજ નં. 34 પર)

યુવા વિભાગ

યુવા શોર્ગ શિબ !

બ્ર.કુ. વિપેકાનંદ, મહાદેવનગર, અમદાવાદ

અંમશાંતિ !

પરમાત્માએ કહું છે કે યથાર્થ વિદ્યથી સિદ્ધિ. આ મહાવાક્યમાં ત્રણ શબ્દો છે. યથાર્થ એ સાધનાની મહીનતા, વિદ્યા એ સાધન અને સિદ્ધિ એ પ્રાપ્ત સફળતા છે. હું ‘યથાર્થ’ શબ્દને અંડરલાઈન કરીશ. કારણ કે સિદ્ધિની ક્રવોલિટી સાધનાની મહીનતા પર આધારિત છે. એક વાર મધુબનમાં અનુભવોની લેન-દેન થતી હતી. ત્યારે એક બહેને મને પ્રશ્ન પૂછ્યો કે તમે જે સેવા કરી રહ્યા છો તેનું પરિણામ શું આવ્યું ? યજ્ઞને કે સેન્ટરને શું ફાયદો થયો ? ત્યારે હું માત્ર શાંત બેસી રહ્યો. આ વાત એટલે ચાદ આવી કે ઘણીવાર આપણે સેવા કરતાં પહેલાં પરિણામ કે ફાયદા-નુકસાનની ચર્ચા કરવા લાગીએ છીએ. પરિણામત : આપણે સફળતાથી અનેક કોસો સુધી પોતાની જાતને ઘકેલી દઈએ છીએ અથવા જેટલા પરસેન્ટેજમાં સફળતા મળવી જોઈએ તે પ્રમાણમાં સફળતા મળતી નથી. આપણે ઘણીવાર ભૂલી જઈએ છીએ કે આપણે ઘેશ્ય નહીં પણ બ્રાહ્મણ છીએ. બ્રાહ્મણનો ધર્મ અને કર્મ માત્ર ને માત્ર વિશ્વકર્માણ કરવાનું છે નહીં કે હિસાબ-કિતાબ રાખવાનું. જ્યારે આ વાત આપની સમક્ષા મૂકીશ તો આપનામાં હંદ ઉત્પણ થવા પામશે. શિવપિતા તો કહે છે કે પોતામેલ રાખો, નજ્જ જોઈને સેવા કરો, સેવાનો પ્લાન તો વિચારવો જ રહ્યો ને ! વગેરે - વગેરે. પરંતુ વાસ્તવમાં સેવાના પ્લાન બનાવતા સમયે આપણી સામે ચાર પ્રકારની સેવા માટેનું લક્ષ્ય હોવું જોઈએ. (૧) વારીસ - માઈક આત્માઓ સુધી પહોંચવાની. (૨) ૩૩ કરોડ આત્માઓ સુધી પહોંચવાની (૩) બાબાના સંદેશ આપવાવાળી અને (૪) નવા-જૂના બ્રાહ્મણ ભાઈ-

બહેનોના તન-મન-ધન, શ્વાસ-સંકલ્પ-સમયને સફળ કરવાવાળી સેવા. આ ચાર પ્રકારની સેવાનો પ્લાન કરવાની તક ઉભી કરવી એ જ યથાર્થ સેવા કરવાની વિદ્ય છે. એની ચિંતા કરવાની આવશ્યકતા નથી કે મને શું ફાયદો થશે ? સેન્ટરને શું ફાયદો થશે ? યજ્ઞને શું ફાયદો થશે ? છા, એનું ચોક્કસ દ્વારા રાખવું જોઈએ કે સેવાને બદલે ડીસ-સર્વિસ તો નહીં થાય ને ? કમ ખર્ચ બાળકોનો એક-એક ઇપિયો સફળ થઈ રહ્યો છે ને ? કોઈપણ પ્રકારનો અમૂલ્ય ખજાનો વેસ્ટ થતો નથી ને ? બાકી હિસાબ-કિતાબ રાખવાની વાત આવે તો તે માત્ર પોતે કરેલા પુરુષાર્થનો, શ્રીમત મુજબ ચાલીએ છીએ કે નહીં ? તેના લેખા-જોખાનો.

એક પરિસ્થિતિનું ચિત્રણ આપની સમક્ષ રજૂ કરું છું. યુ.એન., સરકાર કે કોઈ એનજીઆ દ્વારા રૂલ-કાલેજોની વિદ્યાર્થીનીઓ માટે એક કાર્યક્રમનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. આપણી સંસ્થાના પ્રતિનિધિને વક્તા તરીકે નિમંત્રણ મળ્યું છે. આપને વિષય આપવામાં આવ્યો છે - ‘મહિલા સશક્તિકરણ’ આપ શું કરશો? આપ શિક્ષણ પ્રભાગના પ્રતિનિધિને મોકલશો? યુવા પ્રભાગના પ્રતિનિધિને મોકલશો? કે મહિલા પ્રભાગના પ્રતિનિધિને મોકલશો? અહીંચા યથાર્થ વિદ્યથી સિદ્ધિને લાગુ કરવાની તક છે. શું કરશો? જે દ્વારાનથી વિચારશો તો આપને અનુભવી યુવા બ્રહ્માકુમારી બહેનને પ્રવક્તા તરીકે મોકલવું ગમશે. કેમ કે અનુભવી શબ્દ શિક્ષણ પ્રભાગને, યુવા શબ્દ યુવા પ્રભાગને, બ્રહ્માકુમારી શબ્દ યજ્ઞને અને બહેન શબ્દ મહિલા પ્રભાગને

પ્રતિનિધિત્વ પુરુ પાડશે. મહિલા સશક્તિકરણની વાતો એક અનુભવી ચુવા બ્રહ્માકુમારી બહેનના મુખેથી વધારે અપીલ કરાવશે. જે સંસ્થાએ આપને જે ભાવથી નિમંત્રણ મોકલ્યું છે તે ભાવના પણ પૂર્ણ થશે. હવે પરિણામની વાત કરવી જ હશે તો અહીં ચારે પ્રકારની સેવા સમાયેલી દેખાશે અને પ્રવક્તાને, સેન્ટરને અને યજાને ફાયદો થયેલ દેખાશે.

બીજો એક અનુભવ શેર કરવા માંગુ છું. ૨૦૦૧માં ચૂથ રીટ્રીટમાં મારે જવાનું હતું. આદરણીય બ્ર.કુ. ચંદ્રિકાબહેને પ્રેરિત કર્યા કે ચુવાનોએ સમયને સફળ કરવો જોઈએ. પોતાની વિશિષ્ટતાને કાર્યમાં લગાડવી જોઈએ. લેખ લખો, કાર્ટુન બનાવો, ચિત્ર ઢોરો અને ચુવા પ્રભાગને મોકલો. ચુવા પ્રભાગ ચુઝ કરશે. મોટીવેશનલ સ્પીચથી હું ઘણો પ્રભાવિત થયો. હું મરાઠી ભાષી વ્યક્તિ હોવા છતાં હિંમત કરી ગુજરાતીમાં લેખ લખવાનું શરૂ કર્યું. ૨૦૦૩માં ફરી ચૂથના કાર્યક્રમમાં જવાનું થયું. એ દિવસો દરમિયાન અનુભવોની લેનદેન સમયે એક ભાઈએ મારા ઉમેંગ-ઉલ્સાહ પર હુમલો કર્યો. મને કહેવામાં આવ્યું કે તારા લેખને કોઈ ચુઝ નહીં કરે. તારા વિચારોને કોઈ સ્થાન નહીં મળે. મારા માર્દને વોશ કરવામાં કેટલાક અંશે તેઓ સફળ પણ થયા. હું ઉદાસ થયો, મારું મન ડિસ્ટર્બ થઈ ગયું. હું સંકલ્પોને નિયંત્રિત કરી ન શક્યો. મારા સંકલ્પો બાબા સુધી પહોંચે છે એનો અનુભવ ત્યારે થયો જ્યારે હું યોગ કરવા બાબાના કમરામાં બેઠો હતો. સ્પષ્ટપણે બાબા મને કહી રહ્યા હોય તેનો અનુભવ મેં કર્યો. બાબા મને પ્રશ્ન પૂછતા હતા અને હું તેના પર વિચારતો હતો. પહેલો પ્રશ્ન - શું લેખ લખવામાં તને કોઈ નુકસાન છે? તું કોના માટે લખી રહ્યો છે? ચૂથ વિંગ માટે, ચંદ્રિકાબહેન માટે, યજા માટે, તારા માટે કે લોકોની સેવાઓ માટે? કોઈ ચુઝ કરે કે ન કરે તને ફાયદો જ ફાયદો છે.

તારી બુદ્ધિ ખીલવાની છે. તારો સમય સફળ થવાનો છે. તારા સંકલ્પોને નવી દિશા મળવાની છે. એમાં તને ક્યાં નુકસાન છે! આ છે પુરુષાર્થની ચચાર્થતા. પરિણામત: આજે હું આપની સમક્ષ સેવામાં ઉપસ્થિત છું.

એક વાત હુંમેશા યાદ રાખવાની છે કે આપણી ડિક્ષનરીમાં અસંભવ, અપ્રાપ્ત જેવા શબ્દો છે જ નહીં. વળી આ સૃષ્ટિ ચક્રમાં આપણને વિજય, સફળતા, સિદ્ધ નોંધાયેલી છે. આપણે કોઈને જ્ઞાન આપીએ છીએ કે દ્રામામાં સૌનું કલ્યાણ સમાયેલું છે. દ્રામા જ્યાયકારી છે, એકચુરેટ છે અને સૌથી મોટી વાત એ છે કે દ્રામા ફિક્સ છે. આપણે તો જ્ઞાનસાગરના બાળકો માસ્ટર જ્ઞાનસાગરની વિસ્તૃતિ થઈ જાય છે ત્યારે સિદ્ધિને દૂર દાંડનીએ છીએ.

સફળતાનો બીજો દાખલો આપું છું. દ્રામાનુસાર હું અને રૂપેશભાઈ ઘણીવાર સેવા માટે ભારતના અનેક સ્થાનો પર ગયા છીએ. રૂપેશભાઈની એક વિશેષતા છે કે તેઓ અમૃતવેલા પછી ડાયરી લઈ ચિંતન કરે છે, જે મને ખૂબ જ ગમે છે. તે સમયે તેઓ તો બેક સ્ટેજ પર હતા. આજે એ જ વિશેષતાએ તેઓને યજા માટે વિશેષ અંકરનો પાર્ટ પ્લે કરવા તક આપી છે. તેઓ તો આપણી જ ઉમરના છે. તેમની સામે અનેક પેપર આવ્યા હશે, તેઓએ પરિસ્થિતિનો સામનો પણ કર્યો હશે. પરંતુ તેઓએ કરેલા પુરુષાર્થથી અહીં સુધી પહોંચાડ્યા છે.

આપણી જ ઉમરના વિશેષ પાર્ટ પ્લે કરવા માટે નિમિત એવા બ્ર.કુ. શિવાનીબેન છે. તેઓએ બાબાના કાર્યને જન-જન સુધી પહોંચાડવા વિશેષ પાર્ટ પ્લે કર્યો છે. એ સિદ્ધિનો આધાર શું છે? જ્યારે તેઓને આ બાબતમાં પૂછવામાં આવ્યું તો તેઓએ એક જ જવાબ આપ્યો. કરન-કરાવનહારની સ્મૃતિ, બધુ જ બાબા ઉપર છોડી

(અનુસંધાન પેજ નં. ૦૮ પર)

શિક્ષણની ક્ષિતિજે

ગુરુ - ગૌરવ

બ્ર.કુ. ચંદ્રવદન ચોક્સી, વિદ્યાનગર

સ્વતંત્ર ભારતના બીજા અને વિદ્વાન રાષ્ટ્રપતિ સર્વપલ્લી રાધાકૃષ્ણાનાના જન્મ દિવસ - ૫મી સપ્ટેમ્બરને 'શિક્ષણકદિન' તરીકે ભારતભરની બદી જ શિક્ષણ સંસ્થાઓમાં ઉજવવામાં આવે છે. બાળદિન, મહિલાદિન, ઐનિક દિન, મજદૂર દિન વગેરે દિવસોની ઉજવણી પાછળ એ વર્ગને વિશેષ મહિંદ્ર આપી સમાજમાં એમના માટે સત્કાર, સંભાન અને આદર પ્રસ્થાપિત કરવાની ભાવના સમાચેતી છે.

શિક્ષકવર્ગનું વિશેષ યોગદાન

વર્ષો પહેલાં અત્યારના વડાપ્રદ્યાન માનનીય શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીજી ગુજરાતના મુખ્યમંત્રી હતા ત્યારે અમદાવાદ ટાઉનહોલમાં શિક્ષણકદિન નિમિત્તે વિશ્વાળ સભાનું આયોજન કરવામાં આવેલું. તેમાં મુખ્યમંત્રી મુખ્ય મહેમાન તરીકે ઉપસ્થિત હતા. સભામાં શિક્ષકો, અધ્યાપકો, આચાર્યો અને અન્ય વિશિષ્ટ વ્યક્તિઓની ઉપસ્થિતિમાં શ્રી નરેન્દ્ર મોદીએ તેઓના પ્રાથમિક શિક્ષણ સમયના ગુરુઓને સ્ટેજ પર બોલાવી બહુમાન કરી ભાવ પૂર્વક ચરણાસ્પર્શ કર્યા હતા. 'ગુજરાત સમાચાર'માં તસ્વીર સાથે આ સમાચાર અનેક લોકોએ જાણ્યા હતા.

પ્રાચીન ભારતમાં તો ગુરુનું સ્થાન રાજ્મહારાજાથી પણ અધિક હતું. દશરથ રાજી, ગુરુ વશિષ્ઠ કે વિશ્વામિત્ર રાજ્યસભામાં પ્રવેશ કરે ત્યાંજ પોતાના સિંહાસન પરથી ઊભા થઈ, નતમસ્તક સાથે પ્રણામ કરી ઉચ્ચાસને બિરાજવા કહે, ગુરુ સ્થાન ગ્રહણ કરે પછી જ રાજી પોતે બેસે. પ્રાચીન સમયની આ પરંપરા ગુરુના

ગૌરવનો નિર્દેશ કરે છે. સત્તા કરતાં યે વિદ્વત્તા અને વિદ્યાનું માન અદકેદું હતું. રાજ ગુરુની આજ્ઞા ઉથાપી શક્તા નહિ. એક સામાન્ય ખેડૂતના સંતાનને વિદ્યા દ્વારા લાયક બનાવી મૌર્યવંશના ચંદ્રગુપ્ત નામે રાજ્યપદે સ્થાપિત કરનાર એક બ્રાહ્મણ - ગુરુ ચાણકય હતા. ચાણકયની નીતિ અને તેના દ્વારા રચિત ગ્રંથ અર્થશાસ્ત્રની આજે પણ મહિમા છે, તેણે ભષ્ટાચારી શાસક દનાનંદને પદભ્રષ્ટ કરાવી ચંદ્રગુપ્તને રાષ્ટ્રની ધૂરા સોંપી હતી.

ભારતમાં જ નહિ પ્રાચીન ગ્રીસમાં પણ સોકેટીસનો પ્રભાવ જનતામાં અને રાજ પર પણ અદભુત હતો. તે વખતના શિક્ષકોથી શાસકો ડરતા હતા. પેન્ચિકલિસના સમયમાં શિક્ષકનું સ્થાન સમાજમાં સર્વશ્રેષ્ઠ હતું.

સમાજની નજરે ગુરુ પરંપરા

આજે પણ ધાર્મિક ક્ષેત્રે જ નહિ પરંતુ રાજકારણ, શિક્ષણ અને કલાના ક્ષેત્રે પણ ગુરુનો દબદબો ઘસાતો જતો હોવા છતાં નાશ નથી પામ્યો. જગતને વિવેકાનંદ જેવા પ્રતિભાશાળી આધ્યાત્મિક સન્યાસી પ્રાપ્ત થયા તેનું શ્રેય તેમના ગુરુ રામકૃષ્ણ પરમહંસને જાય છે. જવાહેરલાલ નહેરી, સરદાર પટેલ, અણ્ણુલ કલામ આજાદ, કૃપલાની, જયપ્રકાશ નારાયણ જેવા અનેક ધૂરંધર રાજપુરુષો અને સ્વાતંત્ર્ય સેનાનીઓનું સર્જન કરનાર મહાત્મા ગાંધીજી પણ તેઓના ગુરુ પદે હતા. એક પત્રકારે એ.પી.જે. અણ્ણુલ કલામને પ્રશ્ન કર્યો, 'એક રાષ્ટ્રપતિ, સાયન્ટીસ્ટ, ભારત રાણ કે મેન ઓફ મિસાઇલ - આ વિશેષણોમાંથી

કચા એક નામે આપને ઓળખાવું ગમશે ?' કલામ સાહેબે તરત જ જવાબ આપ્યો - 'એક ટીચર તરીકે'. રાષ્ટ્રપતિ હોવા છતાં વિદ્યાર્થીઓ પાસે દેશભરમાં ઠેર ઠેર જઈ ૮૪ વર્ષની જૈફ ઉમરે પણ એક યુવાનની જેમ પ્રસંગચિંતે કલાકો સુધી વિદ્યાર્થીઓ સાથે વાર્તાલાપ કરવામાં તેમને અત્યંત ખુશી થતી હતી. નોબલ પ્રાઇઝ વિજેતા રવીન્દ્રનાથ ટાગોરને મહાત્મા ગાંધીજીએ 'ગુરુદેવ' કહીને સંબોધ્યા હતા.

જ્ઞ પથરમાંથી છીણી વડે ઘા મારી મૂર્તિ બનાવનારને શિલ્પી કહે છે. માટીમાંથી અનેક આકારના સાધનો બનાવનારને કુંભાર કહે છે. ચિત્રકાર મનોરમ્ય ચિત્ર બનાવે છે. સાહિત્યકાર શ્રેષ્ઠ કૃતિઓનું સર્જન કરી અનેકોને પ્રેરણા આપે છે. સંગીતકાર અનેક રાગ-રાગિણીઓનું સર્જન કરી આનંદ આપે છે. એક સારો, સાચો શિક્ષક પોતાની સામે બેઠેલા વિદ્યાર્થીઓમાં પ્રેરણાનું પીચ્યુષ રેડી, સેવાભાવી ડોક્ટર, કુશળ ઈજનેર, બાહોશ રાજનેતા, પ્રામાણિક વેપારી કે યુદ્ધને મોરચે જવા તત્પર સૈનિક તૈયાર કરી શકે છે. તેથી શિક્ષક એ કોઈ સાધારણ વ્યક્તિત્વ નથી. એક સુંદર સ્લોગન જોવામાં આવ્યું હતું - 'શિક્ષક હોના યહ જીવન કી દુર્લભ ઘટના હૈ'। શિક્ષક એ વ્યવસાય નથી પરંતુ સર્જન અને કલાનું ક્ષેત્ર છે.

શિક્ષકનું કર્તવ્ય

શિક્ષક એ માત્ર વિષયોનું શિક્ષણ આપતો વર્ગ શિક્ષક નથી. ઈતિહાસ, ભૂગોળ, ગણિત, વાણિજ્ય કે વિજ્ઞાનની માહિતી આપી માત્ર પરીક્ષા લેવાનું જ તેનું કામ નથી. સાચો શિક્ષક તો જીવન રૂપી સંગ્રહમાં દરેક ક્ષેત્રે, હર પરિસ્થિતિ વચ્ચે પોતાના વિદ્યાર્થીને હિંમત, સાહસ, નિર્ભયતા અને અડગતાના ગુણોથી સભર કરી, યોગ્ય નિર્ણય શક્તિ, વિવેક અને મનોભળથી ટકી રહેનાર અને

ગુજ્રૂમનાર યોજ્ઞા સમાન વ્યક્તિત્વ બક્ષે છે. તે માત્ર ચોક્કસ, પીરિયડ પૂર્વતું શિક્ષણ નથી આપતો પરંતુ વિદ્યાર્થીના જીવનમાં, વર્ગમાં કે વર્ગ બહાર અને વિદ્યાર્થીકાળ પછી પણ રાહબર બની રહે છે. વિદ્યાર્થીને માટે તેની મુશ્કેલીના, ગુંચાવણાના, હતાશા, નિરાશા કે જીવનના વિપરીત સંજોગોમાં પણ વટવૃક્ષનો છાંચડો બની રહે એ સાચા શિક્ષકનું કર્તવ્ય છે. શિક્ષકનું મૂલ્ય સેલરીમાં કે ટયુશન કલાસની મબલખ આવકમાં સમાઈ જતું નથી. પરંતુ વિદ્યાર્થીઓના હૃદયમાં એમણે મેળવેલ ઉચ્ચાસનથી અંકાચ છે. બધાં જ શિક્ષકો આ કેટેગરીમાં નથી આવતાં, છતાં આ પ્રકારના શિક્ષકો ભલે અલ્ય સંખ્યામાં હોય, હજુ પણ મોજૂદ છે. આમ પણ ટગલાબંધ પથરોના ટુકડા વચ્ચે - બે પાંચ કે દશ જ હીરાઓ નીકળે છે. ટગલાબંધ વિદ્યાર્થીઓની જમાત વચ્ચેથી હીરા શોદી તેને પહેલ પાડી ચમકાવવાનું કાર્ય કરે એ જ સાચો શિક્ષક.

શિક્ષકોનો સમુદાય ચાર પ્રકારમાં વહેંચાયેલો છે.

(૧) A Poor teacher ગરીબ અર્થાત્ બિચારો, બાપડો ટીચર જે માત્ર માહિતી આપતું શિક્ષણ ભણાવે છે. વર્ગમાં માત્ર બોલ બોલ કરે છે અને વિદ્યાર્થીઓ બોર થાય છે. જીવન ઉપયોગી કશું જ શીખવતો નથી.

(૨) An Average teacher સામાન્ય શિક્ષક નક્કી કરેલું શિક્ષણ કાર્ય કરે છે. કોર્ષ પૂરો કરે છે. હોમવર્ક, પરીક્ષા સંબંધી કાર્ય વગેરે પતાવે છે. તેને નોકરી અને સેલરી સાથે મતલખ છે.

(૩) A Good teacher - who demonstrates માત્ર બોલીને નહીં, પણ સમજલવીને ભણાવે છે. શીખવે છે. વિદ્યાર્થીને આવડયું કે નહીં, તેની કાળજી રાખે છે. નકશા,

ચાર્ટ, પ્રયોગો દ્વારા માર્ગદર્શન આપે છે. ઉત્સાહથી ભણાવીને વિદ્યાર્થીઓમાં ઉમંગ પેદા કરે છે. વિદ્યાર્થીઓને સહ-અભ્યાસિક પ્રવૃત્તિઓ માટે પ્રેરે છે. વિદ્યાર્થીઓમાં તે માનીતો હોય છે. પોતાના આચરણ દ્વારા નિયમિતતા, સદાચાર, સેવા, પ્રામાણિકતા અને નિષ્ઠાના પાઠો શીખવે છે.

(૪) ચોથો પ્રકાર દુર્લભ છે. ઉપરના ગ્રાહીય પ્રકાર શાળાની ચાર દીવાલો વચ્ચે જડશે. ચોથા પ્રકારનો શિક્ષક શાળાની બહાર જડશે. The best teacher is he who Inspires સર્વોચ્ચ શિક્ષક જે ચાન્દિશ્યશીલ છે. તે પોતાના આચરણથી, કર્મથી શીખવે છે. બૃહૃદ સમાજ તેની શાળા છે. તે વિદ્યાર્થીઓમાં સ્વભાવ વાવે છે, મહેરણાઓને ઉછેરે છે. વિદ્યાર્થીને ધૈજ્ઞાનિક, દેશ ભક્તા, સાહિત્યકાર કે સંત બનવાની પ્રેરણા આપે છે. આ વર્ગ મહાન વિભૂતિઓથી બનેલો છે. જેમાં ચંદ્રગુપ્તનું સર્જન કરનાર ચાણક્ય, સરદાર જેવા અનેક નિષ્ઠાવાન રાષ્ટ્રપ્રેમી રાજકારણીઓનું સર્જન કરનાર મહાત્મા ગાંધીજી, તોફાની નરેન્દ્રમાંથી વિવેકાનંદ જેવી વિભૂતિ સર્જનાર રામકૃષ્ણ પરમહંસ અને એ.પી.જે. અણ્ણુલ કલામ જેવા શિક્ષકો આવે. આવા નામોની ચાદી લાંબી છે. તેઓને વારીએ, સમજુએ અને કૃતાર્થ થઈએ. વિદ્યાની દેવી સરસ્વતીના બે મુખ્ય કાર્યો છે, એક નવસર્જનનું અને બીજું વિસર્જનનું. નવસર્જન અર્થાત્ વિદ્યાર્થીના વ્યક્તિત્વને હીરા સમાન મૂલ્યવાન બનાવવું. તેનામાં નીતિ, સદાચાર, ચાન્દિશ્ય અને મૂલ્યોનું સિંચન કરવું. બીજું છે વિસર્જનનું કાર્ય, અર્થાત્ વિદ્યાર્થીમાં રહેલાં દોષો અને અવગુણોનું વિસર્જન કરવું. શિક્ષકનું કર્તવ્ય આ જ છે.

શિક્ષકનું મૂલ્ય તેની ઈનકમથી નહીં, તેના જ્ઞાન તથા ગુણોથી થવું જોઈએ. આ બેમાંથી એક પણ તેની પાસે ન હોય તો તે બિચારો, બાપડો

ટીચર કહેવાશે. પ્રજાનું જીવન ઘડતર શિક્ષકો દ્વારા શિક્ષણ સંસ્થાઓમાં જ સુપેરે થઈ શકે. જે પોતે ઘડાયેલો હોય તે જ બીજાને ઘડી શકે. અણાધિનાં હાથમાં છીણી-હથોડી આપી હોય તો તે માત્ર પથ્થરની કર્યારો જ કાઢે. કોઈ કલાકૃતિ ન સર્જ. અન્ય દ્વોપ્રોમાં અણાધિ-અક્ષામ માણસો ભલે પ્રવેશો, પણ શિક્ષણના ક્ષેત્રમાં એક પણ આણાધિ-અક્ષામ પ્રવેશી જાચ તો પ્રજા જીવન કદરપું ને કષ્ટદાયક થયા કરશે, તેમજ સમાજ હજારો મૂલ્યવિહિન ડોક્ટરો, વકીલો, રાજકારણીઓ, વેપારીઓ, ભષ્ટ અધિકારીઓ અને કર્મચારીઓથી ખદદબી ઊંઠશે.

સાચો શિક્ષક દિનરાત, નિરવધિ વિદ્યાનો ઉપાસક હોય છે. તે હરપળ શિક્ષણનું કાર્ય કર્યા વિના જંપતો નથી. તપ, ત્વાગ અને નિષ્ઠા એટલે વિદ્યાની ઉપાસના. સાચો શિક્ષક પ્રથમ પોતાનું જીવન વિદ્યાર્થી વિભૂતિ કરે છે, પછી વિદ્યાર્થીઓના જીવનમાં મૂલ્યોની ખુશ્ભૂત ભરી દે છે. તે રાષ્ટ્રની ઈમારતનો પાચો મજબૂત બનાવે છે.

વિદ્યાની દેવી સરસ્વતી શ્વેત વસ્ત્રધારી, તપસ્વીની છતાં પ્રસંજીવણના છે. વીણાવાદિની અર્થાત્ મધુરવાણીથી સૌને સંતુષ્ટ કરનારી છે. પદ્માસન અર્થાત્ કમળસમાન પવિત્ર જીવનના આસન પર બિરાજમાન છે. સર્વ દેવો તેમનું વંદન કરે છે. અર્થાત્ દેવોમાં પણ પૂજ્ય છે. વિદ્યાની દેવી સરસ્વતીનો ઉપાસક એટલે શિક્ષક. શિક્ષક એટલે સારસ્વત. ॥ ઓમશાંતિ ॥

અમૃતવેળાએ ઉઠવાથી માંડી દરેક કર્મ, દરેક સંકલ્પ અને દરેક વાણીમાં રેણ્યુલર બળો. એક પણ બોલ એવો ન નીકળો. જે વ્યર્થ હોય. જેમ મોટા મોટા માણસોના બોલવાના શબ્દ નક્કી હોય છે એમ આપના બોલ નક્કી હોય. વધારાનું નથી બોલવાનું.

કુમાર-કુમારી બચાવો અભિયાન

બ્ર.કુ. દેવેંદ્ર નારાયણ પટેલ, મુલુંદ, મુંબઈ

સરકારે હમણાં હમણાં બેટી બચાવો અભિયાન ચાલુ કર્યું છે પરંતુ મને લાગે છે જ્ઞાન માર્ગમાં કુમાર-કુમારીઓનો વિદ્યમાન દરજાને જોતાં એવું લાગે છે કે હવે કુમાર કુમારી બચાવો અભિયાન આરંભ કરવાની અનિવાર્યતા છે. હાપરયુગથી જ્યારે દેવતાઓ વામમાર્ગમાં ચાલી ગયા ત્વારે એ કાળના સાધુ મહાત્માઓએ બ્રહ્મચર્યનું (પવિત્રતા) પાલન કરીને આ દુનિયાને ટકાવી રાખી હતી. નહીંતર આ દુનિયા ક્યારનીય કામાનિમાં બળીને ખાખ થઈ ગઈ હોત.

પરંતુ આજે અનેક સાધુસંતોની પોલ ખૂલી રહી છે એવા વખતે આ દુનિયાને ટકાવે કોણ ? બચાવે કોણ ? એ છે પ્રજાપિતા બ્રહ્મકુમારી ઈશ્વરીય વિશ્વ વિદ્યાલયના હજારો કુમાર-કુમારી. જેઓ પરમપિતા શિવ પરમાત્માની મત પર ચાલીને મન, વરન અને કર્મથી પવિત્ર રહીને આ દુનિયાને ટકાવી રાખી છે. નહીં તો આ દુનિયા ક્યારનીયે નકર્ગાર, વિષસાગરમાં દૂબી ગઈ હોત.

માટે કુમાર-કુમારીઓને બચાવવાની ખાસ જરૂરિયાત છે. એ બચશે તો પવિત્રતા બચશે. પવિત્રતા બચી તો દુનિયામાં સુખ-શાંતિ બચશે. કારણ એક માત્ર પવિત્રતા જ સુખ-શાંતિની જનની છે. કુમાર-કુમારીઓએ પણ સ્વયંને બચાવવાની જરૂરત છે. કારણ જે બચશે એ બીજાને બચાવશે.

આજકાલ Facebook, Whatsapp, Email, Internet વગેરે ચેક કરતા કરતા ખૂબ જ ખબરદારી રાખવાની આવશ્યકતા છે નહીં તો અવળે પાટે ગાડી ચઢી શકે છે. મને પણ સમજણમાં આવતું ન હતું કે, બાબા આ દુનિયાને નકર્ગાર

શા માટે કહે છે. આ બદી ચીજેનો ઉપયોગ કરતાં હવે ખબર પડી કે કોમ્પ્યુટરની અંદર તો ખૂબ મોટી રાવણાની દુનિયા છે. માટે કુમાર-કુમારીઓ સાવધાન ! જરૂરી હોય ત્યારે જ ઉપયોગ કરો. સેવાર્થ. એવું નહીં, જ્યારે પણ સમય મળે, બેસી ગયા કોમ્પ્યુટર આગળ. નહીં પવિત્રતા ખૂબ જ મોટી ચીજ છે. સોનાચાંદી ખૂબ મૌંઘું છે પણ આખરે એની કંઈ ન કંઈ કિંમત તો કરાય છે. પવિત્રતાનું કોઈ મૂલ્ય આંકી શકાતું નથી માટે જ પવિત્રતાને અમૂલ્ય ખલાનો કહેવામાં આવે છે.

એક કુમારે પ્રશ્ન પૂછ્યો દુનિયામાં સૌથી શક્તિશાળી કોણા ? હું વિચારતો હતો એટલામાં એણે ઉત્તર આખ્યો કુમાર-કુમારી. મેં કહ્યું કેવી રીતે ? અધરકુમાર-અધરકુમારી પણ જે ઈરછે એ કરી શકે છે. એણે કહ્યું ના. એણે આગળ પૂછ્યું એવી કઈ વાત છે કે અધરકુમાર-અધરકુમારી કેટલા પણ પૈસા ખર્ચી નાખે, કેટલું પણ જોર લગાવે કંઈ પણ કરે, પરંતુ નહીં કરી શકે કિંતુ કુમાર-કુમારી જ કરી શકે ? હું ટિંડા વિચારમાં પડી ગયો એણે ખટાક કરતા કહી દીધું કુમાર, કુમારમાંથી અધરકુમાર બની શકે છે. કુમારી, કુમારીમાંથી અધરકુમારી બની શકે છે. પરંતુ એક અધરકુમાર-અધરકુમારી, કુમાર-કુમારી બની નહીં શકે.

છે ને કુમાર-કુમારી શક્તિશાળી ! મેં કહ્યું એટલે જ કુમાર-કુમારીને બચાવવાની જરૂર છે.

બાબા પણ કહે છે જે સેન્ટર પર કુમાર-કુમારી છે એ સેન્ટર હચ્ચુ-ભર્ચુ દેખાય છે. નહીંતર સુકાપણું લાગે. સેવા પણ જોરશોરથી ચાલે છે.

તો ચાલો આપણે સૌ મળીને “કુમાર-

(અનુસંધાન પેજ નં. ૨૫ પર)

મૃત્યુના આધારે જીવનનો પરિચય

બી.કે. અષિ, કારેલીબાગ, વડોદરા.

વાસ્તવમાં મૃત્યુ છે શું ?

અનેક મૃત્યુ સ્થળ પર આપણે બોલીએ સાંભળીએ છે કે જે આત્માએ શરીર છોડી દીધું. આત્મા શરીર છોડીને બીજો જન્મ લે છે, કારણ કે સિવાય પરમાત્મા કોઈપણ આત્મા જન્મ-મૃત્યુના ચક્કરથી પરે નથી. આત્મા શરીર બદલવાની પ્રક્રિયાને આપણે મૃત્યુનું નામ આપી દીધું છે. અમુક શાબ્દોનો જીવનમાં કોઈ અર્થ જ નથી હોતો અને એમાંનો જે શર્દુ છે તે મૃત્યુ. મૃત્યુ જેવી કોઈ ઘટના હોતી જ નથી. કારણ કે શરીર તો છે જ નિર્જીવ, ચૈતન્ય આત્માના પ્રવેશથી શરીરમાં ચેતના આવે છે અને જ્યારે આત્મા પોતાનું જે તે શરીર સાથેનું કાર્ય સમાપ્ત કરે છે ત્યારે એ શરીર છોડી આગળ બીજા શરીરમાં પોતાનો નિર્ધારીત પાર્ટ બજાવવા જતો રહે છે.

આપણે સૌ જાણીએ છીએ આત્મા અજર, અમર, અવિનાશી છે. તેથી આત્માનું મૃત્યુ થતું જ નથી. તિબેટના એક મહાન સાધુ મારપાના એક શિષ્યએ એક દિવસ એમને પ્રશ્ન કર્યો કે ‘ગુરુજી આ મૃત્યુ શું છે ? આ મૃત્યુ વિશે મને જ્ઞાન આપો સમજ આપો.’ ત્યારે સાધુ મારપાએ કહ્યું મૃત્યુ શું છે એની મને ખબર જ નથી. કારણ કે આજ સુધી મારી મૃત્યુ સાથે કદી મુલાકાત થઈ જ નથી. હું જીવન છું. જો તારે જીવન વિશે કોઈ પ્રશ્ન હોય તો અચૂકપણે કર. પરંતુ મૃત્યુ શું છે એનું મને જ્ઞાન જ નથી. કારણ કે આજ સુધી હું મૃત્યુને મળ્યો જ નથી.

અહીંયા એક પ્રશ્ન થાય છે જો હું જીવન છું તો શું મારું મૃત્યુ થતું જ નથી ? અને જો મારું મૃત્યુ નથી થતું અર્થાત શું હું અમર છું ? અને આ

બધાથી ઉપર જો હું આ શરીર નથી તો હું કોણ છું ? મારી વાસ્તવિક ઓળખ શું છે ? આપણે સૌ સર્વશક્તિમાન પરમપિતા શિવ પરમાત્માના સંતાન છીએ અને આ શરીર આપણું છે. જેમાં આપણે આપણું કાર્ય કરીએ છીએ. આપણા જીવનની બહુ મોટી એક ભૂલ છે, જ્યારે આપણે કહીએ છીએ ‘મારો આત્મા’ આત્મા મારો નહીં, હું આત્મા અજર, અમર, અવિનાશી છું અને આ શરીર મારું છે કારણ કે જેનું નામ છે તેનો નાશ છે અને આપણા સૌના શરીરનું પોતાપોતાનું નામ હોય છે એટલે જ શરીરની આયુ સીમિત છે, અર્થાત શરીર વિનાશી છે અને હું આત્મા અવિનાશી છું.

કોઈને પણ પૂછીશું ‘તમે કોણ ?’ તો તરત જ પોતાના શરીરનું નામ આપશે પણ અસલી ‘હું’ ને કોઈ જાણતું જ નથી. જ્યારે આપણા શરીરમાં કોઈ તકલીફ હોય છે અથવા કોઈ દુઃખાવો હોય છે ત્યારે આપણે કહીએ છીએ મારું શરીર દુઃખ છે એવું નથી કહેતા હું શરીર દુઃખ છું. તો પછી એ મારું કહેનારી શક્તિ કોણ છે ? આત્મા શરીરનો માલિક છે અને માલિક જ પોતાની વસ્તુને મારી કહી શકે. પોતાની વાસ્તવિક ઓળખને ભૂલવાને કારણે જ સૃષ્ટિનું પતન થયું છે અને આજ કારણસર ગીતાના વાયદા અનુસાર ‘યદા યદા હી ધર્મસ્ય ..’ પરમપિતા પરમાત્માનું અવતરણ આ ધરા પર થઈ ચૂક્યું છે અને આવીને સૌપ્રથમ આપણને આપણી વાસ્તવિક ઓળખ આપી કે આપણે સૌ અજર, અમર, અવિનાશી આત્માઓ છે અને પરમપિતા પરમાત્મા આપણા પિતા છે.

હે પ્રિય આત્માઓ, આવો અને આપણા

(અનુસંધાન પેજ નં. ૨૫ પર)

નવ ભાવનાઓની જગૃતિ

બ્ર.કુ. ગોપાલભાઈ, નિકોલ, અમદાવાદ

સંકલ્પ - ૧ શ્રી એટલે લક્ષ્મી. જેને મેળવવાની દરેકને ઈર્છા હોય છે. શ્રીનો આદ્યાત્મિક અર્થ છે આત્માનું ઐશ્વર્ય.પ્રાતઃકાળે જ્યારે ચિત્ત શાંત હોય અને વ્યવહારના વાયરા આપણને સ્પર્શર્યા ન હોય તે વખતે આ ભાવનાનો ભાવ લાવવાનો છે.

સંકલ્પ - ૨ હું અર્થાત् (આત્મા) શક્તિશાળી બન્નું.આત્મા શક્તિ બીજ છે.તેનામાં અનંત શક્તિઓ રહેલી છે. આત્માનું શાસન અર્થાત् આત્મ નિયંત્રણ. માણસનું મન ચોમેર ભટકતું રહે છે. તે માણસના કણ્ણામાં નથી રહેતું માટે, આ સંકલ્પમાં આત્માની શક્તિઓ જગાડવાનો સંકલ્પ થાય છે.

સંકલ્પ - ૩ હું બુદ્ધિશાળી બન્નું. માણસ મોટે ભાગે લાગણીઓની ઉતેજનાઓ સાથે વહેતો રહે છે. બુદ્ધિ સંપદ્ધ માણસ લાગણીના વહેણમાં તણાતો નથી. જે કંઈ કરે છે, તે વાતનો પૂરો વિચાર કરીને કરે છે અને પછી જ આગળ વધે છે. બુદ્ધિ સાર-અસારનો વિવેક કરી જાણે છે. વિવેક રાખનાર ઘણા સંકટોમાંથી બચી જાય છે.

સંકલ્પ - ૪ આ સંકલ્પમાં ધૈર્ય (ધીરજ) કરવાની ભાવના છે. માણસ હુંમેશા ઉતાવળો થઈ જાય છે. પુરુષાર્થ કર્યા પછી તેના પરિણામ માટે ધીરજ રાખવી પડે છે. સંકટ આવ્યું હોય તો તેનું નિવારણ તત્કાલ થઈ જતું નથી. પરિસ્થિતિનો વિચાર કરી તેના નિરાકરણ માટે ઉપાય કરીને પરિણામની રાહ જોવી પડે છે. ત્યાં સુધી સંજોગોને સહી લેવા પડે છે. ધીરજનાં ફળ મીઠાં છે. જે માણસ ધીરજ નથી રાખતો તે હાથમાં આવેલી બાજુ પણ ખોઈ બેસે છે.

સંકલ્પ - ૫ અહીં શક્તિશાળી ભાવના કરવાની છે. જીવનમાં કંઈ પણ સિદ્ધ કરવું હોય તો શક્તિ જોઈએ. શક્તિના અનેક પ્રકાર છે. જેમ કે શરીરની શક્તિ, મનની શક્તિ, આત્માની શક્તિ. શક્તિની ઉપાસના જીવનમાં આગળ વધવા, કોઈનું દુઃખ દૂર કરવા માટે કરવાની હોય છે. અમૂલ્યની પ્રાપ્તિ શક્તિ વિના નથી થઈ શકતી. શક્તિ એ જીવનનું જોમ છે. જીવનનો ઉત્સાહ છે.

સંકલ્પ - ૬ આ સંકલ્પમાં શાંતિની ભાવના છે. જીવનના વિકાસ માટે શાંતિ અનિવાર્ય છે. સ્વાસ્થ્ય માટે પણ શાંતિની જરૂર રહે છે. સમૃદ્ધિ ભોગવવા માટે પણ શાંતિ જોઈએ. શાંતિનો અર્થ છે સમત્વ અને સમતા. એ જ પ્રસંગતા.

સંકલ્પ - ૭ આ સંકલ્પમાં આનંદની ભાવના કરવાની છે. હું હુંમેશ આનંદમાં રહું તેવા ભાવમાં રહેવાનું છે. સુખ-આનંદ માટે માણસ જીવનમાં સંધર્ષ કરે છે, સાચું-ખોટું કરતા પણ નથી અટકતો. આનંદ એ આત્માનો મૂળ ગુણ છે. આપણો આનંદ ગુણ અનાવૃત થયેલો છે તેથી આપણો સદાય આનંદમાં રહી શકતા નથી. આનંદ માટે સુખ કે સુવિધાની એટલી આવશ્યકતા નથી હોતી. માણસને જો જીવતાં આવડે તો દુવિધાઓ વચ્ચે પણ આનંદમાં રહી શકે, અલબત તે માટે જીવન વિશે સ્પષ્ટતા હોવી જોઈએ અને મનને એવું કેળવવું પડે.

સંકલ્પ - ૮ અહીં સંકલ્પ કરવાનો છે, હું તેજસ્વી બન્નું. અહીં જીવનને તેજોમય - યશસ્વી - ઉજ્જવળ બનાવવાની ભાવના છે. અહીં વાત છે પ્રકાશ મેળવવાની, જ્ઞાનનો પ્રકાશ મેળવવાની. જો

માનવી તેજસ્વી હોય તો કોઈ અનિષ્ટ તેની નજુક આવી શકતું નથી.

સંકલ્પ - ૬ આ સંકલ્પમાં નિર્મળ બનવાની ભાવના કરવાની છે. આત્મશુદ્ધિ કરવાની છે. જે જીવાત્મા કર્મના મળથી રહિત થઈ ગયો હોય છે. તે પરમ આનંદની સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરે છે. આ જીવનમાં માણસ જેટલી શુદ્ધિ પ્રાપ્ત કરે છે તેટલું તેનું જીવન સરળ અને પ્રસંગ રહે છે. આ સંકલ્પ સાધનામાં ચરમ શિખર જેવો છે. ત્યાં આત્મા નિત્ય પરમ આનંદની સ્થિતિમાં રહે છે.

આ નવ ભાવનાઓના ભાવમાં જે નિરંતર રહે છે. તેની શક્તિઓનો વિકાસ થતો જાય છે. તેના સમગ્ર વ્યક્તિત્વનું રૂપાંતર થઈ જાય છે. તેનામાં શાંતિનો સંચાર થાય છે અને તેનું સમગ્ર અસ્તિત્વ આનંદમય બની જાય છે.

॥ ઓમશાંતિ ॥

(પેજ નં. ૨૩નું અનુસંધાન)

સૌના ઘ્યારા પિતા પરમાત્માને ઓળખો, જાણો અને પામો. આપણી વારતવિક ઓળખ, પરમાત્માની ઓળખ, નામ, રૂપ, દેશ, કાળ, કર્તવ્ય વિગતવાર જાણવા રાજ્યોગનો સાત દિવસનો નિઃશુલ્ક કોર્ષ જરૂરથી કરવા પદારો. જેમાં તમારે માત્ર દિવસનો એક જ કલાક આપવાની જરૂર છે. રાજ્યોગનો મહિમા ભારતમાં પ્રાચીન કાળથી ચાલતો આવ્યો છે, આ સમયે પરમાત્મા સ્વયં આપણને રાજ્યોગ અર્થાત् રાલાઈનો યોગ શીખવાડે છે. તો તમારા નજુકના સેવાકેન્દ્રમાં સાત દિવસના નિઃશુલ્ક રાજ્યોગ કોર્ષનો લાભ મેળવવા જરૂરથી પદારો.

॥ ઓમશાંતિ ॥

(પેજ નં. ૨૨નું અનુસંધાન)

કુમારી બચાવો અભિયાન ''નો આરંભ કરીએ અને પવિત્રતારૂપી અમૂલ્ય ખજાનાને બચાવીએ જેથી કરીને પવિત્રતાના મહાસાગર પરમપિતા શિવ પરમાત્મા પવિત્ર દુનિયાનો જલદીથી પ્રારંભ કરી શકે.

॥ ઓમશાંતિ ॥

મુરલી મધુર

બ.કુ. ઉરેશ જાની, વસ્ત્રાપુર, અમદાવાદ

બાબા તારી મુરલીના સૂર છે મધુર,
તારી ચાદના નશામાં, અમે થચા ચૂર.

ઘારા ઘારા બાબાના, બાળકો છે ન્યારા,
નથી મોહના જાળા, નથી માચાના ભણકારા,
મુરલીના પાવન જળથી, જાણ થચું જરૂર,
ભમ છૃતા જે મનમાં બાબા, થઈ ગચા છે દૂર.

ભટકેલાને સાચો રસ્તો, બતાવે છે મુરલી,
સંકટમાં પણ સાથી બને, બાબા તારી મુરલી.
સાંભળીને રોજ સવારે વધતું જાય છે નૂર,
ખુશીઓ લઈને આવે છે, મીઠા મધુરા સૂર.

ગુલામ છૃતા વિકારોના, માચાના છૃતા દાસ,
જ્ઞાન સૂરજનો સંગ કરી, બન્યા બાબાના ખાસ.
જંજુરો સૌ તોડી નાખી, નથી હવે મજબૂર,
માચા રડે છે બેઠી બેઠી, બાળક બન્યા ચતુર.

॥ ઓમશાંતિ ॥

જીવનની સાર્થકતા

બી.કે. દીપિકા, અંબાજી

આ દુનિયામાં આપણે આવ્યા એક મનુષ્ય તરીકે. મનુષ્ય જન્મ ઉત્તમ, દુર્લભ કહેવાચ છે. પરમાત્મા તરફથી પ્રાપ્ત અણમોલ ઉપહાર છે. પરંતુ મનુષ્ય જીવનને સાર્થક કરવું, એ આપણા હાથમાં છે. જીવનની વાસ્તવિકતાનું જીવનમાં શું મહત્વ છે ? તે જાણીને, સમજુને, સ્વીકારીને જીવન જીવીએ, એજ જીવનની સાર્થકતા છે.

આદ્યાત્મિકતા આપણાને જીવનની વાસ્તવિકતાની અનુભૂતિ કરાવે છે. બીજા શાખામાં કહીએ તો જીવન જીવવાની કલા શીખવાડે છે. પણ જીવન એટલે શું ? આમ તો જીવનની સામાન્ય વ્યાખ્યા કરતાં કહી શકાય કે જન્મથી મૃત્યુ સુધીની ચાગ્રા. પણ મને લાગે છે કે જેટલા માણસો એટલા જવાબ મળશે. કોઈને મન જીવન એટલે સુખનું સરોવર, તો કોઈને મન દુઃખનો દરિયો. જીવનમાં દુઃખ આવે છે એ સાચું છે તો સુખ આવે છે એ પણ એટલું જ સાચું છે. હુંમેશ માટે કોઈને આગમાં શેકાવું નથી પડતું, કચારેક તો બાગમાં જવાની કે જીવવાની તક મળી જાય છે.

જીવનમાં જો જીવવાનો આનંદ ન રહે તો એ જીવનમાંથી જુ શાબ્દ નીકળી જાય અને વન રહી જાય. વન એટલે જંગલ. અને જંગલમાં ભટકવાનો, દુઃખી થવાનો અનુભવ થાય. પરંતુ જીવન જીવવાની કલા આવડી જાય તો વન શાબ્દનો અર્થ બદલાઈ જાય. દૂર્ગલીશમાં વન..... એટલે એક. નંબરવન. જુંદગીની બાજુમાં નંબરવન લઈ વીન એટલેક વિજય, જીત પ્રાપ્ત કરવી. અને જીતનો, નંબરવનનો તો આનંદ જ હોય. જીવનમાં જો સકારાત્મક દ્રષ્ટિકોણ અપનાવીએ તો જીવન આનંદમય બની જાય. જીવનમાં ઉમંગા, ઉત્સાહ, ખુશી માટે ઉત્સવોની

જરૂર ન રહે. જ્ઞાની આત્મા માટે તો જીવન એક ઉત્સવ છે.

કોઈકે સાચું કણ્ણું છે કે - આજે મનુષ્ય રડતો જન્મે છે, અનેક ફર્ચિયાદો કરતો જીવે છે અને નિરાશ થઈને મરે છે. કારણ ? મનોભળનો અભાવ, આદ્યાત્મિકતાનો અભાવ.

જન્મ ક્યાં થયો ? એ મહત્વનું નથી. પણ જીવન કેવું છે ? એનું મહત્વ છે. કમળનું જન્મ સ્થાન કીચડ છે. પણ કીચડથી અલિંપા રહેવાની એની મહાનતા જ એને ભગવાન સુધી પહોંચાડે છે. એ જ પ્રમાણે ગુલાબનું કૂલ. જીવનને ખીલવવું એ ગુલાબ પાસેથી શીખવું, અને દુર્જનો સાથે રહેવું તે પણ ગુલાબ પાસેથી શીખવું. ખાતરની દુર્ગધિમાં રહીને સુગંધ ફેલાવવી. કાંટાના સંગમાં રહીને પણ સૌને આકર્ષિત કરવા અને મંદિરમાં મૂર્તિ સુધી પહોંચવું. એમાં એની સાર્થકતા છે.

જીવન એક સંઘર્ષ છે. સામનો કરતાં શીખીએ. સંઘર્ષ આવે પણ જાતને ઘડીએ અને આગળ વધીએ. ચાદ રાખો.

જિંદગી એક પડકાર છે. ઝીલી લો.

જિંદગી એક સંગ્રામ છે - જાખો વિના સંગ્રામ ન હોઈ શકે.

જિંદગી એક ચંચળ છે. - અભિન વિના ચંચળ ન હોઈ શકે.

જિંદગી એક સાગર છે. - તોફાન વિના સાગર ન હોઈ શકે.

આ વાસ્તવિકતા છે. આ વાસ્તવિકતાને હસતા મુખે સ્વીકારનાર વ્યક્તિ જ જીવનનો સાચો અર્થ સમજુ શકે છે.

જીવન એક ફરજ છે. - અદા કરો, નિભાઓ.

એક કવિતા છે - એક માણસ બીજા માણસને કહે છે - હું સૂતો હતો અને સુંદર સ્વખન આવ્યા. ને મને લાગ્યું કે જિંદગી એટલે સૌંદર્ય. બીજા માણસે કહ્યું - સરસ વ્યાખ્યા છે. તો પહેલાએ કહ્યું પણ તમે સાંભળો તો ખરા ! સવારે હું જાગ્યો, સ્વખન પૂરું થઈ ગયું. ત્યારે મને ખરેર પડી કે જીવન એટલે ફરજ. જીવન બ્યુટી છે કે ડચ્યુટી ? સૌંદર્ય છે કે ફરજ ? એ વાતમાં પડીશું તો આપણી એકાદ ફરજ ચૂકી જવાશે. માટે જિંદગી ફરજ છે એમ સમજુને કામે લાગી જઈએ.

ગીતામાં ભગવાને એ નથી કહ્યું - હે અર્જુન તું રહસ્ય છોડી જંગલમાં ચાલ્યો જા, તો જ શાંતિ મળશે. ભગવાને અર્જુનને રાજ્યોગ અને કર્મયોગ સમજાવ્યો. કર્મને છોડવાની વાત નથી, પણ કર્મની સાથે ધર્મને જોડવાની વાત છે. ધર્મયુક્ત કર્મ કરીએ. ધર્મનું ક્ષેત્ર એવી ગુફા નથી કે

અભ્યાસની પ્રયોગશાળામાં બેસીને, યોગનો પ્રયોગ કરો તો એક બાપનો સહારો અને માચાના અનેક પ્રકારના વિઘનોના નિકાલનો અનુભવ કરશો. અત્યારે જ્ઞાનના સાગર, ગુણોના સાગર, શક્તિઓના સાગરમાં ઉપર ઉપરની લહેરોમાં લહેરાઓ છો. એટલે અત્યકાળની તાજગીનો અનુભવ કરો છો. પરંતુ હવે સાગરના તળિયે જાઓ તો અનેક પ્રકારના વિચિત્ર અનુભવો કરીને રતન મેળવી શકશો. લાંબો સમય અચલ-અડોલ, નિર્વિદ્ધન, નિર્બધન, નિર્વિકલ્પ, નિરાકારી, નિર્વિકારી અને નિરહંકારી સ્થિતિમાં રહો ત્યારે કર્માતીત બની શકશો.

કર્મક્ષેપથી દૂર ભાગીને ધર્મક્ષેપમાં જતા રહીએ. ગૃહસ્થને આપણે ગૃહસ્થાશ્રમ કહીએ છીએ. તો ખરેખર ગૃહસ્થ આશ્રમ સમાન બની રહે. જ્યાં પવિત્રતા, શાંતિનું વાતાવરણ હોય. ધર એક મંદિર સમાન બને, જ્યાં વ્યક્તિ ચૈતન્ય મૂર્તિ દિવ્યતા સંપદી દેવતા સ્વરૂપ હોય. આજકાલ ગૃહસ્થને જોઈને કહેવાય છે કે ગૃહસ્થ જંજાળ છે. ગૃહસ્થ જંજાળમાંથી ગૃહસ્થ આશ્રમ બનાવવાની કલા રાજ્યોગ શીખવાડે છે. ધર ગૃહસ્થમાં રહીને કર્મયોગી, રાજ્યોગી જીવન સહજ રીતે જીવી શકાય છે. કર્મયોગી, રાજ્યોગી બનવા કર્મની ગહન ગતિ, રાજ્યોગ, આત્મા અને પરમાત્માની યથાર્થ સમજ જરૂરી છે. અને એ યથાર્થ સમજ હારા જીવનને આનંદમય બનાવવું, એ વર્તમાન સમયની પણ માંગ છે. અને દરેક મનુષ્યની ઈરદ્દી પણ. તો દરેક મનુષ્યે જીવનને આનંદમય બનાવવા, જીવનને સાર્થક કરવા તરફ પ્રયાણ કરવું જોઈએ. અત્યારે નહીં તો કચારેય નહીં.

॥ ઓમશાંતિ ॥

જેટલા આપ પોતાની અભ્યક્તાસ્થિતિમાં સ્થિત થતા જશો એટલું બોલવાનું ઓછું થતું જશો. ઓછું બોલવાથી વધારે લાભ થશે. પછી આ યોગની શક્તિથી સેવા એની મેળે થશે. યોગબળ અને જ્ઞાનબળ જ્યારે બંને એકઠા થાય છે તો બંનેની સમાનતાથી સફળતા મળે છે.

જ્યારે કર્માતીત સ્થિતિની સમીપ પહોંચશો ત્યારે કોઈપણ આત્મા તરફ બુદ્ધિની આસક્તિ, કર્મનું બંધન નહીં બનાવે. આત્માનો આત્મા સાથે લેણદેણાનો હિસાબ નહીં બને. તેઓ કર્મના બંધનોનો પણ ત્યાગ કરી દેશે.

પ્રસક્ષતા - જીવનનો શાણગાર

બ્રહ્માકુમાર રામલખન, શાંતિવન, આબુરોડ

સંસારમાં સર્વે પ્રસક્ષ રહીને જીવન વિતાવવા ચાહે છે. પરંતુ કલિયુગમાં પ્રસક્ષતાને શોધતા રહેવામાં જ જીવન વ્યતીત થઈ જાય છે.

કયા કારણોને કારણે ભારતના દેવી-દેવતાઓ હંમેશા હર્ષિત રહેતા હતા ? આજના યંત્રયુગમાં સાધન અને સુવિદાઓ વધતી રહેતી હોવા છતાં ખુશી લુખ્ત થતી જઈ રહી છે. એટલે જ પ્રસક્ષતા સ્વખન સમાન થઈ ગઈ છે. વિજ્ઞાન ખૂબ જ આગળ વધી ગયું હોવા છતાં ખુશી અપાવે એવી એક પણ દવા હાજર નથી. મનોરંજનના સાધનો એટલાં તો ગંદા અને બજાર થઈ ગયા છે કે પરિવાર સાથે જોતાં શરમ આવે છે. અગર પ્રસક્ષતા જો દુકાનોમાં વેચાવા લાગે, તો ધનિકોને મજા આવી જાય. પરંતુ હરીફાઈના જમાનામાં ધનવાન પણ ખુશીને માટે કંગાળ બની ગયા છે. આપણી આંતરિક સ્થિતિ અનુસાર જ આપણે હર્ષિતમુખ બની રહીએ છીએ. નીચે દશાવિલ બાબતો અનુસાર કાર્ય વ્યવહારમાં આવીએ તો પ્રસક્ષતા જીવનનો શાણગાર બની જશે.

જીવનનું દ્યોય પ્રાપ્ત થતાં જ આપણે સહજ પ્રસક્ષવદન થઈ જઈએ છીએ. દ્યોય વિનાનું આજનું જીવન રાખ ચાળવામાં જ વિતી રહ્યું છે. દ્યોય પ્રાપ્તિ માટે યોગ્યતા અનુસાર કાર્ય પદ્ધતિ, જરૂરી દિશા સૂચન, સતત મહેનત, સ્વ અનુશાસનની સાથે સાથે સમર્પણભાવ જરૂરી છે. વિજ્યી બધા બનવા ઈચ્છે છે પરંતુ તે માટેની તૈયારી ચથોચિત રીતે કોઈ વિરલા જ કરી શકે છે. લક્ષ્ય પ્રમાણે લક્ષણ ન થવાથી પ્રસક્ષતા ગળાનો હાર નથી બની શકતી. સદાકાળની ખુશી માટે સકારાત્મક વિચારની સાથે સંઘર્ષ કરતા રહો. પડકારોથી ગભરાવાને બદલે જોશપૂર્વક મુકાબલો

કરવાથી સદા આનંદમય વાતાવરણ બની રહે છે. પ્રસક્ષતાની પ્રાપ્તિ કરવી હોય તો જીવન કુલોની શૈંયા બનાવવી પડે જેમાં અડચણમાં સકારાત્મકતા વાળી વ્યક્તિ જ હંમેશા પ્રસક્ષતાનો રસાસ્વાદ કરતી રહે છે. મહેનત કરવાવાળા જ જમીનથી આકાશ સુધી પણ પહોંચી શકે છે. એવા લોકો શારીરિક માનસિક પુરુષાર્થમાં વ્યસ્ત જ રહે છે. દાખિને સફળતા પર ટકાવી જ રાખીને બીજાઓની બાબતોમાં હસ્તક્ષેપ બહુ જ ઓછો કરે છે. અનાવશ્યક મુંજ્ઝાયા વિના પ્રાપ્તિ સ્વરૂપ બની તેઓ સદા પ્રસક્ષ રહે છે. પ્રસક્ષતા અને વ્યરતતા એક જ સિક્કાની બે બાજુ સમાન છે.

આપણા આચાર - વિચાર વ્યવહાર અને સંસ્કારોનો પ્રભાવ પ્રસક્ષતા ઉપર જરૂર પડે છે. સર્વ પ્રત્યે સદ્ભાવના આપણને નિશ્ચિતપણે પ્રસક્ષ રાખે છે. જરૂરિયાતવાળાઓને સમયસર સહાયતા પહોંચાડવી એ કરોડો ઇપિયાની લોટરી જેવું સુખ આપી જાય છે. કોઈની ટીકા ટિંઘણી કરી પોતાની ખુશી ગુમાવવી એટલે આપણા જીવનના રિમોટ કંટ્રોલને સાધારણ લોકોને સોંપવા બરાબર છે. વર્તમાન કાર્યવ્યવસ્થામાં ચુચ્ચિ રાખવી અને તેમાં નિખાર લાવતા રહો તો પારદર્શિતા તમોને પ્રસક્ષતાની ભેટ આપતી રહેશે. કોઈપણ કાર્યને બોજો સમજુ સ્વીકાર કરવો એ ખુશીમાં ખોટ લાવવા જેવું છે. અન્યની આશા અપેક્ષા રાખ્યા વિના દબાણથી દૂર રહો, ત્યારે જ જતિ-ધર્મ-ભાષાથી ઉપરામ રહી શકશો. પરદર્શન, પરચિંતનથી દૂર રહેવાવાળા ખુશીઓના ઝરણાંનો આનંદ લે છે. પ્રસક્ષતા ધનથી ખરીદી શકાતી નથી. પરંતુ જિર્સામાંથી ધન ખાલી થતાં જ બેચેની વધી જાય છે. ધનને પ્રસક્ષતાનો પર્યાય

સમજવાની ભૂલ નહીં કરતાં. જીવનભર પોતાના અભાવોને જ ન ગણો પરંતુ વિશેષતાઓને પ્રત્યક્ષ કરતા રહો. મનની ભાવનાઓને ઉજ્જવળ બનાવીને હૃતાશા નિરાશા દુઃખ અશાંતિથી દૂર જતા રહો. સર્વજન હિતાય પરિષ્કૃત આચાર-વિચાર તથા દ્યોય પ્રાપ્ત કરવાના મનસુખા લઈને આપણે જીવન પર્યંત પ્રસંગ રહી શકીએ છીએ. વર્તમાનને મહૃત્વ આપીને ગુણગ્રાહક વૃત્તિ બનાવવાની આપણી કાર્યક્ષમતા ઉત્તરોત્તર વધતી જ જાય છે. સદા ચાદ રાખો પ્રસંગતા બાધ્ય જગતથી પ્રાપ્ત નથી થતી. પરંતુ આપણી આંતરિક અનુભૂતિઓથી સદા સાથે ચાલશે. ખુલ્લેઆમ બેદાડક હસવાથી અંતરની કુંઠિત પીડા પીગળીને વહી જાય છે. જેથી ખૂબ સુખનો અનુભવ થવા લાગે છે. પથ્થર જેવી બની ગયેલી ભાવનાઓ પણ પીગળી જાય છે. શારીરિક જ નહીં માનસિક રોગોથી બચવા માટે પણ આ સરળ સાધન છે. જેઓ ભાવહીન મૌન, અથવા ઉદાસીન રહે છે, તેમનાથી યથાસંભવ બધા દૂર રહેવાનો પ્રચાસ કરે છે. હોઠ ઉપરનું મીઠું હાસ્ય આંતરિક પ્રસંગતાનું સૂચ્યક છે. મંદહાસ્ય આપણા ચહેરાની આભાને વધુ પ્રદીપ્ત કરે છે. જેથી આકર્ષક વ્યક્તિત્વ બની જાય છે. હસમુખી વ્યક્તિ પાસે લોકો સહજ રીતે ખેંચાઈ આવે છે. મધુર મુસ્કાનથી મલીનતા વિલીન થવા લાગે છે. આપણાં આંતરિક તથા બાધ્ય તારો ઝણાઝણી ઉઠિતાં જીવનને આલ્હાદક બનાવી રાખે છે. જો તમે ચાહતા હોય, કે જગત મને વહાલ કરે, તો હસતાં-રમતાં જીવતાં શીખો. એવા બહુ ઓછા લોકો હશે જેઓ તેમના મસ્ત મૌલા અંદાજથી હર એક ઉપર પોતાની ઊંડી છાપ છોડી જાય છે. થોડીક ક્ષણોની મુલાકાતથી ગદ્ગાદિત બનાવતી ચાદગાર બનાવી જાય છે.

પરમાત્માની અલોકિક ભેટ છે. સદા પ્રસંગ રહેવું. જાતે તો મસ્ત રહીએ જ અને

આસપાસવાળાઓને પણ મધુર મલમ લગાડી પરમ ઉપકારી બનીએ. સ્નેહયુક્ત વાતાવરણ આત્માનો મૌલિક સ્વભાવ છે. એટલે ખુશમિલાજ લોકો બહુ જલ્દીથી જ લોકપ્રિય બની જાય છે. અકબર બાદશાહ બિરબલની સાથે જ વધારે સમય વ્યતીત કરતા હતા. બીમારીની સારવાર માટે પણ ચિકિત્સા જગતમાં હસવા અને મસ્તીમાં રહેવાની આદતને એક રામબાળ ઔષધિ માનવામાં આવે છે. તેથી મગજની તાણ ગ્રંથિયો સ્વત: ખુલી જાય છે. દિવસમાં બે વખત જ અહૃદાસ્ય કરવાથી તમામ માનસિક વિકૃતિઓ સમાપ્ત થઈ જાય છે. પ્રસંગતા સિદ્ધ કરે છે, તમે સ્વયંને તથા ઈશ્વરને કેટલો પ્રેમ કરો છો. ખુશહાલ સ્થિતિ મુક્તિ અને જીવન મુક્તિની ભેટ પણ આપે છે. સંસારની દૂબતી નૌકાને વિશ્વને સ્નેહ કરવાવાળા જ ઊંચાઈઓ સુધી પહોંચાડી શકે છે. ત્યારે તો કહેવાચું છે કે કિંદગી જીંદગી દિલીકા નામ હૈ, મુદ્દાદિલ કયા ખાક જિયા કરતે હોય.

કર્માને પણ સંગીતમય બનાવો તો મુશ્કેલીઓની મજદ્દારમાં પણ ખુશીઓની બહાર-વસંત જોવા મળશે. કમળ સમાન દૃષ્ટિથી હસતાં હસતાં એવી વાતો કરો કે શાણ નહીં કુલ વરસવાનો અનુભવ થાય. ત્યાગ અને સેવા પણ આનંદમય હોવી જોઈએ. જન્મ ધારણ કરવાથી જીવન નથી બની જતું. જીવનની કોરી પાટીમાં દૃષ્ટિકોણથી લેખન થાય છે. આધ્યાત્મિકતાને પણ નિત નવા ટંગથી કાર્યમાં લાવવાથી નવીનતાની ખુશી બની રહેશે. અર્થાતીન જીવનની આદત થઈ જવાથી જ સંબંધોની મધુરતા ખતમ થઈ રહી છે. પ્રાપ્તિઓનો ઉપરામ ભાવથી સ્વીકાર કરતા રહો તો જ સ્વર્ગીય સુખોનો આનંદ મળશે. અલોકિક સુખશાંતિ પામવા માટે બ્રીજું નેત્ર બંધ ન કરો. જીવનરસ્પી વીણા પર કામના સમયે આંગળીઓને જેવી રીતે થરકાવશો, એવા જ

મધુર સ્વરથી બધા ખુશ થશે. એવી પાત્રતા ભરી લો, કે તન-મન નૃત્ય-સંગીત કરતા રહે. મુક્ત કંઠે સર્વની પ્રશંસા કરો જેથી સંબંધોમાં સાકર ભરી રહે. કુલોની માફક મુસ્કરાઈને શાંતિની સંસ્કૃતિ પાથરતા રહો. સર્વના સહ્યોગથી વિશ્વને પરિવાર બનાવો.

અન્ય પ્રાણીઓમાં પ્રસંગ રહેવાની પ્રવૃત્તિ ઓછી હોય છે. તેથી મનુષ્ય સર્વથી મહાન છે. પડકારા મારીને હાસ્ય કરવું, શારીરિક વ્યાયામ જ નહીં એક ટોનિક પણ છે. હસવાથી એવા જીવિક રસાયણ નીકળો છે, જેનાથી સર્વે જીવનન્યાત્રા સુખમય બની જાય છે. જ્યારે નકારાત્મકતાવાળી નિરાશા ઘાતક રોગોની જનની છે. પ્રસંગતા વધારો તો સ્કુર્ટિ તથા કાર્ય કુશળતા પણ વધતી જાય છે. લોહીનું ભ્રમણ સુચારું થઈ જવાથી તેમાંના વિજાતિય દ્રવ્યો વહી જશે. પ્રાણવાયુનાં પ્રમાણસર આવાગમનથી વિજાતિય દ્રવ્યો નીકળી જાય છે.

પરિણામ સ્વરૂપે પેટ તથા છાતીના સ્નાયુ મજબૂત થઈને આંતરિક શક્તિને બળવાન બનાવી દેશે. ગાંઠોના ઓગળી જવાથી અણાગમો ને ઉદાસીનતા નાસી જશે. ચાર-પાંચ કિલોમીટર દોડવાથી જેટલી કસરત થાય, તેટલી થોડી જ વાર અહૃહાસ્ય કરવાથી થઈ જાય યે. સદા હર્ષિત રહેનારાઓને દવા લેવાની જરૂર જ નથી પડતી. હાસ્ય એ રક્ત પ્રસારણ ઠીક કરવા તેમ જ દુર્બળતા દૂર કરવા માટેનું અમોદ શર્ટ છે. દેવી-દેવતાઓના અમર રહેવાનું રહેસ્ય હર્ષિત રહેવું જ છે. કેન્સર જેવા જીવલેણ રોગો ઉપર પણ પ્રસંગતાનો ચમલકારીક પ્રભાવ પડે છે. આ સદ્ગુણને વહેંચવાથી દરિદ્ર નહીં બનીએ પરંતુ મેળવવાવાળા ખુશછાલ માલામાલ થઈ જશે.

ખાન-પાનની પૌષ્ટિકતાની સાથે-સાથે હર્ષિત રહેવું, સ્વાસ્થ્ય માટે અતિ આવશ્યક છે.

શરીરની એજ આંતરિક માલિશ છે. કૌટુંબિક સંબંધોમાં પ્રસંગતા બની રહે તો ઘર મંદિર બની જાય છે. હસવાથી ગેરસમજણા, દૃણા, દ્રેષ, સાહજિક દૂર થઈ જાય છે. પ્રસંગતા આપણા પડછાયા સમાન છે. તેની પાછળ ભાગશો, તો આગળ-આગળ દોડતા દેખાશે. તેનાથી મુખ ફેરવી લો તો પાછળ-પાછળ ભાગતાં રહેશે. ખુશી ભૌતિક પદાર્થોમાં નથી છુપાણી. જમીન માલ મિલકત ઉપર કોઈ કબજો કરી લેશે, પરંતુ કોઈના આનંદને કોઈ પોતાના અધિકારમાં બાંધી નથી શકતા. પ્રેમ, મિત્રતા સહાનુભૂતિ એવાં છે, જે ખુશછાલી આપે છે, પરંતુ તેને કોઈ ખરીદી નથી શકતા. પ્રસંગતા બાધ્ય પદાર્થો કે સંબંધોમાં નહીં, કિન્તુ આપણાં જ અંતકરણની ઉંચી અવસ્થાનું જ નામ છે. ખુશી સભર જીવનની એક એક ક્ષણ આણમોલ છે, પરંતુ લોકો તેને વાસના-તૃષ્ણામાં કોડીના ભાવે ગુમાવતા જાય છે. પ્રસંગતાથી જ સંવેદનશીલતામાં નિખાર આવે છે, એટલા માટે જીવનમાં હાસ્ય અને ખુશીને યથોચિત સ્થાન આપવું જોઈએ. આપણી આ સ્વાભાવિકવૃત્તિઓનો મુક્તપણે પ્રયોગ કરતા રહો, સંસાર તમને બહુ જ સુંદર અને પ્રિય લાગશે, અને તમે પણ સર્વના દુલારા બની જશો.

(અનુ. બ્ર.કુ. પ્રીતમલાલ, શાંતિવન)
|| ઓમશાંતિ ||

(પેજ નં. ૧૩નું અનુસંધાન)

વચન અને કર્મ સ્વરષ્ય કરવાં પડશે.

હેમા : દષ્ટિ, વૃત્તિને પણ નિર્મળ કરવાં પડશે. બેહદની ભાવનાઓ ભરવી પડશે. ત્યારે જ આપણે વિકર્મોથી બચીને કર્મતીત બની શકીશું.

જ્યા : આજના વાતાવાપમાં ઘણો આનંદ આવ્યો. ફરી મળીશું. ઓમ શાંતિ

હેમા : ઓમ શાંતિ. | ઓમશાંતિ ||

ત્રિદલ

ડૉ. કુમારપાળ દેસાઈ, અમદાવાદ

કાલ કોણે દીઠી છે

મહારાજ ચુદિષ્ઠિર હસ્તિનાપુરની ગાંધીએ બિરાજતા હતા. જ્ઞાની અને દાની તરીકે એમની ધણી મોટી નામના.

એક દિવસ બારણે યાચક આવ્યો. એણે મહારાજ ચુદિષ્ઠિર પાસે યાચના કરી.

ચુદિષ્ઠિર રાજાને એની યાચના યોગ્ય જણાઈ. મનમાં એને દાન આપવાની ઈચ્છા પણ થઈ કિંતુ સહેજ આળસમાં કહી દીધું,

‘ભાઈ, કાલે આવજેને ! કાલે તને જરૂર આપીશ.’

યાચકના ચહેરા પર નિરાશાના ભાવ ઊપરસી આવ્યા. એને પૂરી આશા હતી કે રાજ ચુદિષ્ઠિર પાસેથી દાન જરૂર મળશે અને એનું ધોર દાચિદ્રય ટળશે. પરંતુ એવું કશું નહીં બનવાથી એની સઘળી આશા પર પાણી ફરી વળ્યું.

બાજુમાં બેઠેલો ભીમ વિચારમાં પડી ગયો. યાચક ખાલી હાથે પાછો ફરી ગયો. મનોમન ભીમ વિચારે કે મોટાભાઈએ આવું કહ્યું શા માટે ? શું દાનનો મહિમા તેઓ વીસરી ગયા ?

ભીમ ભારે ઊંડા વિચારમાં ઝૂબી ગયો. એને થયું કે જો હું આ વિશે મોટાભાઈને કંઈ કહું તો કદાચ અવિનય લેખાશે. આમ છતાંચ મોટાભાઈની ભૂલ તો મારે સુધારવી જ જોઈએ, નહિં તો એમના દાનીપણાને કલંક લાગે.

એકાએક ભીમના મનમાં એક વિચાર જબક્યો.

જોશભેર દોટ લગાવીને ચોગાનમાં પહોંચી ગયો. ચોગાનમાં પડેલા નગારાને ખૂબ જોરથી વગાડવા લાગ્યો.

ધર્મરાજ ચુદિષ્ઠિરે નગારાનો સાદ સાંભળ્યો. તેઓ તો નવાઈ પામી ગયા. એમણે કહ્યું,

‘અરે ! અત્યારે આવા સમયે વળી કોણ નગારું વગાડી રહ્યું છે ?’

સેવકોએ તપાસ કરી, ખબર આવ્યા કે આ તો ખુદ એમનો નાનો ભાઈ ભીમ નગારું વગાડે છે. મહારાજ ચુદિષ્ઠિરે ભીમને બોલાવ્યો અને પૂછ્યું,

‘અરે ભીમ ! તું નગારું વગાડતો હતો ? શા માટે ?’

‘મોટાભાઈ ! તમે કાળને જુતી લીધો, સમયને બાંધી લીધો એના આનંદના ઉલ્લાસમાં હું નગારું વગાડતો હતો.’ ભીમે જવાબ આપ્યો.

મહારાજ ચુદિષ્ઠિર તરત જ ભીમસેનની વાત સમજી ગયા. એમણે રાજસેવકોને આજી કરી:

‘જાઓ ! જલ્દી જાઓ ! ડેર ડેર ઘૂમી વળો ! પેલા યાચકને હમણાં જ બોલાવી લાવો.’

ચોમેર માણસો દોડી ગયા. થોડા જ સમયમાં યાચકને લઈને આવી ગયા. ધર્મરાજાએ યાચકને કહ્યું, ‘મેં તને કાલનો વાયદો કર્યો હતો, એ મારી ભૂલ હતી. મારે જે કામ કરવાનું છે તે આજે જ કરવું જોઈએ. વાયદાનો વેપાર આમાં ન ચાલે.’

આમ કહી ચુદિષ્ઠિરે યાચકને દાન આપીને સંતુષ્ટ કર્યો.

દેઉ છતાં વિદેશી

મહિન બ્રહ્મવેતા. મહારાજ જનક વિદેહના રાજવી હતા. એમની પાસે ઉચ્ચ આધ્યાત્મિક જ્ઞાન હતું. બ્રહ્મ, આત્મા અને પરલોક વિશે તેઓ

મહાજ્ઞાની ગણાતા હતા.

મહારાજ જનક વિદેહી કહેવાતા હતા. મજની વાત એ હતી કે એમને દેહ હતો છતાં વિદેહી તરીકે ઓળખાતા હતા.

એક વાર સભામાં કોઈ ચુવાન દરબારીએ પ્રશ્ન કર્યો, ‘મહારાજ ! આ તે કેવું વિચિત્ર કહેવાય ? આપ દેહધારી છો છતાં વિદેહી તરીકે વિખ્યાત છો ? આ તે કેવો વિરોધાભાસ ?’

મહારાજ જનક છસ્યા, પણ એ સમયે ચુવકની વાત પર લક્ષ્ય આપ્યું નહીં.

એ પછી કેટલોક કાળ વીતી ગયો. પેલા ચુવકના મનમાંથી સંદેહ તો ગયો જ ન હતો. એવામાં મહારાજ જનકે એને ભોજન માટે નિમંત્રણ આપ્યું.

ચુવકના આનંદની કોઈ અવધિ રહી નહીં. એને થયું કે આ તો કેવો સુયોગ ! આવું માન મળેલું જોઈને ચુવક ખુશખુશાલ થઈ ગયો.

બપોરે જમવા જવાનો હતો, પણ ત્યાં જ એને વળી એક દુઃખ ખબર મળ્યા : રાજાએ એને મૃત્યુંડ આપ્યો. આથી ચુવકને ફાંસીએ ચડવાનું હતું.

ચુવક વિચારમાં પડ્યો કે આ તે કેવું ? બપોરે રાજમહેલમાં ભોજનનું નિમંત્રણ મળે એને પછી થોડી જ વારમાં ફાંસીની સજા !

ચુવક મન મારીને રાજમહેલમાં જમવા ગયો. રાજ જનકે વડા રસોઈયાને તાકીદ કરી હતી કે ચુવકના ભોજનમાં સહેજે મીઠું નાખવું નહીં. ચુવકને મહારાજ જનકે આગ્રહપૂર્વક ભોજન કરાવ્યું. ચુવકને સામે મોત દેખાતું હતું. એને વળી બીજું ક્યાંથી યાદ આવે ?

ભોજન બાદ મહારાજ જનક એને પોતાના દીવાનખંડમાં લઈ ગયા, એને ચુવકને પૂછ્યું, ‘કેમ

ભોજન બરાબર કર્યું ને ? એમાં કશી ખામી તો નહોતી ને ?’

ઉંઘમાંથી ઝબકીને જગે તેમ ચુવાન એકાએક વિચારવા લાગ્યો. એ બોલ્યો, ‘ઓહ, મેં ભોજન તો લીધું, પણ મને કશું જ યાદ નથી. સામે મોત દેખાતું હોય પછી શું યાદ આવે ? મારી તો સધળી સૂધબૂધ ખોવાઈ ગઈ હતી. મૃત્યુનો ભય એવો હતો કે મનમાં બીક અને ફક્ફાટ સિવાય બીજું કશું નહોતું.’

મહારાજ જનકે કહ્યું, ‘જુઓ, તમે બીક અને ફક્ફાટ છોડી દો. રડ પામવાની કશી જરૂર નથી. તમને કંઈ મૃત્યુંડ આપવાનો નથી. આ તો મેં એક ચુક્કિત રચી હતી. મારે બતાવવું હતું કે જે ચુક્કિત મૃત્યુને જોઈ શકે છે તે દેહ હોવા છતાં વિદેહી થઈ જાય છે. દેહની મચ્છિદાઓથી એ મુક્ત બની જાય છે. દેહની સ્થિતિ કે દેહની આસપાસની પરિસ્થિતિથી એ પર થાય છે. તમે પળવાર અનુભવી, તે હું સદા અનુભવું છું.’

પાચાની વાત

શિયાળાની કડકડતી ઠંડી હતી. આવે સમયે એક બ્રાહ્મણ નદી તરફ સ્નાન કરવા માટે જતો હતો. હાડ સોંસરવો નીકળી જાય એવો ઠંડો, કાતિલ પવન વાતો હતો. બ્રાહ્મણ ઠંડીમાં ધૂજતો હતો.

આવી વહેલી સવારે અનાથપિંડકની દાસીપુઅરી પૂર્ણિમા પાણી ભરવા જતી હતી. એણે આ ઠંડીથી ધૂજતા બ્રાહ્મણને નદી તરફ જતો જોયો અને આશ્વર્ય થયું.

પૂર્ણિમા પણ આ સમયે પાણી ભરવા નીકળી હતી. એ પણ નદીકિનારે આવી. એણે બ્રાહ્મણને નદીનાં ઠંડા પાણીમાં તિતરતો જોયો. આવી થીજી જવાય તેવી ઠંડીમાં બ્રાહ્મણને પાણીમાં તિતરતો જોઈ દાસીપુઅરી પૂર્ણિમાએ પ્રશ્ન કર્યો.

(અનુસંધાન પેજ નં. ૦૬ પર)

જીવન ઉત્થાન માટે પ્રેરણાદાયી

અણામોલ ઝાનરતનો

- પોતાના સ્વભાવને સરળ બનાવો તો સર્વ કાર્ય સરળ થઈ જશે.
- જીવનમાં મધુરતાનો સ્વાદ મેળવવા માટે વીતી ગયેલી વાતોને ભૂલી જાઓ.
- પોતાના વર્તમાનને સારો રાખો તો આવનાર સમય પણ સારો બની જશે.
- સ્વયંની ઉજ્જ્વલિ માટે વધુ સમય ફાળવશો તો બીજાઓની નિંદા કરવામાં સમય વેડફાશે નહીં.
- હક્કારાત્મક (Positive) વિચારોની શક્તિથી સર્વ કાર્યોમાં સફળતા પ્રાપ્ત કરો.
- બીજાની ભૂલોને માફ કરવી અને ભૂલી જવી તેમાં જ મહાનતા છે.
- દૃઢતા આપના ગળામાં સફળતાનો હાર પહેરાવે છે.
- જો તમે પોતાનાં સર્વ કાર્યોમાં ઈમાનદાર છો, તો આપના સંકલ્પ, વાણી અને કર્મમાં પૂર્ણ આત્મવિશ્વાસની ગુલફ જોવા મળશે.
- સખત પુરુષાર્થ અને સહનશીલતા સફળતાની ચાવી છે.
- બીજાઓના વિચારોને સંભાન આપશો તો તેઓ આપના મદદગાર બની જશે.
- સાદગીમાં ઘણી સુંદરતા છે, જે ચીજ સાદી છે તે સત્યની સમીપ છે.
- દિવ્યગુણ ભગવાનની સમીપ લાવે છે પરંતુ અવગુણ ભગવાનથી દૂર કરે છે.
- જો હું મારાં સર્વ કાર્યોમાં ઈમાનદાર છું તો મને ડરનો અનુભવ કદી પણ થશે નહીં.
- જે બીજાઓ સાથે હળીમળીને ચાલે છે, તે જીવન જીવવાની કળા જાણે છે.
- દરેક પરિસ્થિતિમાં શીતળ રહે તેવી મનની અવસ્થા હોવી જોઈએ.
- શ્રેષ્ઠ અને સ્વચ્છ સ્પર્ધા તંદુરસ્તીની નિશાની છે પણ ઈર્ષ્યા ધાતક બીમારી છે.
- કોઈપણ કાર્ય કરતાં પહેલાં એક પળ થોભો. તેના પરિણામોનો વિચાર કરો. પછી જ કાર્ય શરૂ કરો.
- સંસારમાં સમસ્યાઓ તો વધવાની જ છે એટલે એની સામે લડવાની ક્ષમતા સ્વયંમાં વધારતા રહે.
- આવશ્યકતાઓની પૂર્ણ માટે ધન કમાવવું સારું છે. પણ અધિક ધનની ભૂખ માનવનું પતન કરાવે છે.
- શુભ અને શ્રેષ્ઠ વિચારોવાળો માનવ જ સંપૂર્ણ સ્વસ્થ પ્રાપ્તી છે.
- સાદું ભોજન ઉત્ત્ય વિચાર તે છે સ્વસ્થ તનમનનો આધાર.
- આત્મચિંતન અને પ્રભુચિંતન આપના જીવનનાં આભૂષણો છે.
- નૈતિકતા અને સદ્યારિષ્ય જ સમાજનું સારું બળ છે.
- પોતાના વિચાર ચંદન સમાન સુગંધ આપનારા શ્રેષ્ઠ અને મહાન બનાવો.
- મહાન પુરુષ સમસ્યાઓને જોઈને થોભતા નથી પણ આગળ વધે છે.
- ઉદાસી તથા નિરાશા જીવનમાં અભિશાપ છે. પોતાની સર્વશક્તિઓ પ્રગટાવો તો એનાથી મુક્ત થઈ જશો.
- પ્રભુ પ્રેમમાં એટલી તલ્લીનતા હોય જેથી સર્વ શારીરિક કષ્ટ ભૂલાઈ જવાય.
- પરીક્ષાઓ જ મનુષ્યને મજબૂત બનાવે છે એટલે પરીક્ષાઓથી ગમ્ભરાશો નહીં.

ફાળમૃત

- સર્વની ચિંતાઓ દૂર કરનારા શુભચિંતક બનો.
- ખુશી જેવો ખોરાક નહીં. ચિંતા જેવી બીમારી નહીં.
- મનની મુંજવણ સમાપ્ત કરીને વર્તમાન અને ભવિષ્યને ઉજ્જવળ બનાવો.
- ચાદ રાખો શરીરથી પણ મૂલ્યવાન આપની ખુશી છે.
- સમસ્યાઓનો ધીરજથી સામનો કરો, તો સમાધાન સામે જ આવી જશે.
- વિપત્તિઓને સંછન કરવાનું બળ માત્ર ઈશ્વરની ચાદરથી જ મળે છે.
- ઉપકાર, દયા અને ક્ષમા એ માનવીનાં પરમ કર્તવ્ય છે.
- ખુશીના ખજાનાને સદા સાથે રાખો, તો મનનું રડવું સમાપ્ત થઈ જશે.
- દઢ વિચારશક્તિ અને ઉચ્ચ આદરથી આપ પોતાનું શારીરિક સ્વાસ્થ્ય સારું બનાવી શકો છો.
- દરેક કર્મનું બીજ સંકલ્પ છે એટલે સારા શુદ્ધ સંકલ્પનાં બીજ વાવવાથી સારાં ફળ મળશે.
- જો જોવું છે તો બીજાઓની વિશેષતાઓને જુઓ. અને કંઈક છોડવું છે તો પોતાની નબળાઈઓને છોડો.
- કાર્ય વ્યવહારમાં સત્યતા છે તો કોઈપણ પ્રકારનો ભય પેદા થઈ શકતો નથી.
- સમય જ જીવન છે. સમયને વેડફ્ફવો એટલે જીવનને વેડફ્ફવું.
- ભગવાનમાં વિશ્વાસ રાખવો અર્થાત્ ભયથી મુક્તિ મેળવવી.
- બીજાઓ દ્વારા સનેહ અને સહયોગ પ્રાપ્ત

કરવાનો આધાર છે.- નમૃતા.

- નિશ્ચિંતતા અને સહનશીલતા કાર્યક્ષમતામાં વૃદ્ધિ કરે છે.
- બુદ્ધિમાન સમજુ વિચારીને જ કોઈ કામ કરે છે. કામ કરીને પછીથી વિચાર કરવો તે અજ્ઞાનતા છે.
- સત્કર્મ જ મનુષ્યનાં સાચા સાથી છે જે મૃત્યુ પછી પણ સાથ આપે છે.

॥ ઓમશાંતિ ॥

(પેજ નં. ૧૬નું અનુસંધાન)

ઉડતીકલામાં ઉડવાની કઠોર સાધના કરનારા આત્માઓ પોતાના દેણના ભાનને સંપૂર્ણ ચીતે મિટાવીને સદા પરમાત્મ સ્મૃતિમાં મસ્ત રહેશે અને સ્વયંને સર્વ અલોકિક ખજાનાઓથી સંપદ્ધ બનાવીને સંપૂર્ણતાની મંજિલ પર પહોંચશે. તેઓ જ પારિતોષિક વિજેતા બનશે અને તેઓ જ વૈજ્યંતીમાળામાં પરોવાઈ જશે.

વાસ્તવમાં તપનો મહિમા અપરંપાર છે. આ તપના સંસ્કાર સામાન્ય જનોને તપસ્વી, તેજસ્વી અને વર્યસ્વી બનાવે છે. તો આવો, આ તપસ્યા વર્ષમાં આપણે સૌ મળીને તપસ્યાની લહેર ફેલાવીએ. આપણે બીજાઓને જોઈએ નહીં, આપણે આદર્શ પ્રસ્તુત કરીએ. કર્મ છોડીને નહીં, કર્મોમાં દિવ્યતા લાવીને. મુખ ચંદ્ર બંધ કરીને નહીં, મુખથી વરદાન વરસાવીને. નયન બંધ કરીને નહીં, નયનોથી રુહાનિયત વહેંચતાં, કાન બંધ કરીને નહીં, ઈશ્વરની મધુરવાણી સાંભળતાં આવો આપણે સમયનો પૂર્ણ લાભ ઉઠાવીએ. ઈશ્વરીય સહયોગનો ભરપૂર ફાયદો મેળવીએ.

॥ ઓમશાંતિ ॥

કિંદ્ધપુરમાં 'વ્યાપારી સ્નેહ ભિલન'માં રોટરી કલબના પ્રમુખ ડૉ. જ્યેશભાઈ, લાયન્સ કલબના પ્રમુખ વિલીપભાઈ, પ્ર.કુ. મનોજભાઈ, પ્ર.કુ. નેહાબેન તથા પ્ર.કુ. વિજયાબેન.

સુરત માંગારોલ સેવાકેન્દ્રના 'દ્વારા' મહોત્સવ'માં દીપ પ્રાગાટ્ય કરતાં સુમુલ ડેરીના ચેરમેન રાજેશભાઈ, દીપ ટ્રસ્ટના CEO નરેન્દ્રભાઈ, પ્ર.કુ. પૂર્ણિમાબેન તથા પ્ર.કુ. શરદાબેન.

નખતાણામાં 'ચૈતન્ય દેવીઓની ગ્રંથી'ના ઉદ્ઘાટન બાદ BJP પ્રમુખ ધીરભાઈ, ઉપરસ્પંચ ચંદનસિંહભાઈ, વ્યાપારી મંડળના મહિમંત્રી રાજુભાઈ, પ્ર.કુ. રક્ષાબેન તથા પ્ર.કુ. કિરણબેન.

વાલીયામાં 'ચૈતન્ય દેવીઓની ગ્રંથી'ના ઉદ્ઘાટન બાદ PI એસ.એન. બારીયાભાઈ, ગાણેશ સુગર ફેક્ટરીના ચેરમેન ભાતા સંદીપભાઈ, પ્ર.કુ. સુનીલાબેન તથા પ્ર.કુ. હેમાબેન.

વિરમગામમાં નવરાત્રી મહોત્સવમાં Ex. MLA વજુભાઈ, શુલ્વા BJP પ્રમુખ નવદીપભાઈ, પ્ર.કુ. રમાબેન તથા પ્ર.કુ. ધર્મિષ્ટાબેન.

બારડોલીમાં 'દેવીઓની ગ્રંથી'ના ઉદ્ઘાટન બાદ પ્રેમપૂજ્ય તારાચંદ બાપુ, MLA ઈશરભાઈ, ડૉ. લક્ષ્મીબેન તથા પ્ર.કુ. અરુણાબેન.

રાજકોટ રવિરળ પાર્ક સોસાયટી દ્વારા આયોજિત 'ગરબા મહોત્સવ' કાર્યક્રમમાં નવદૂર્ગાનું આધ્યાત્મિક રહસ્ય સમજાવતાં પ્ર.કુ. ગીતાબેન.

અમદાવાદ જ્યુ મણિનગર ખાતે સંદ્રભું શુપના બિલ્ડર રાજુભાઈને સૌગાત આપતાં પ્ર.કુ. સોનલબેન તથા પ્ર.કુ. ગૌરીબેન.

ગાંધીનગરમાં ગુજરાતના રાજ્યપાલ મહામહિમ ભાતા ઓ.પી.કોહલીએ ઈશ્વરીય નિમંત્રણ આપ્યા બાદ સમૂહમાં રાજ્યોભિની સરલાદીદી, પ્ર.કુ. કૈલાસબેન, પ્ર.કુ. અમરબેન તથા પ્ર.કુ. મૃત્યુજ્યભાઈ.

અમદાવાદમાં ગુજરાતના મુખ્યમંત્રી ભગ્નાની આનંદીબેન પટેલને નવવર્ષની શુભેચ્છા બાદ સમૂહચિત્રમાં રાજ્યોભિની સરલાદીદી, પ્ર.કુ. અમરબેન તથા પ્ર.કુ. ભારતીબેન.

ગાંધીનગરમાં ગુજરાત સરકારના મુખ્ય સચિવ જી.આર. અલોરીયા IASને ઈશ્વરીય નિમંત્રણ આપતાં રાજ્યોભિની સરલાદીદી, પ્ર.કુ. મૃત્યુજ્યભાઈ, પ્ર.કુ. નંદિનીબેન.

રાજકોટમાં પ્ર.કુ. ભારતીબેનના 'અમૃત મહોત્સવ' પ્રસંગે કેક કટ્ઠોંગ કરતાં રાજ્યોભિની સરલાદીદી, પ્ર.કુ. ભારતીબેન, પ્ર.કુ. અમરબેન, ભાતા કિશોરભાઈ, ભાતા રાજભાઈ તથા પ્ર.કુ. ડૉ. મૂકેશભાઈ.

વડોદરા અલકાપુરી દ્વારા મેડીકલ કોન્ફરન્સમાં પ્ર.કુ. શિવાનીબેન, કલેક્ટર શ્રીમતી અવંતિકા સિંહ IAS, SSG હોસ્પિટલના સુપ્રિટેન્ડન્ટ ભાતા ડૉ. દેવેશ્રભાઈ, ડૉ. મોહિત ગુપ્તા, પ્ર.કુ. ડૉ. નિર્ણનાબેન.

આબુરોડ ખાતે ગુજરાત યુનિવર્સિટીના રજુસ્ટ્રાર ભાતા ડૉ. હિમાંશુભાઈને ઈશ્વરીય સૌગાત આપતા પ્ર.કુ. મૃત્યુજ્યભાઈ સાથે પ્ર.કુ. પાંડેમળીભાઈ.